Шу азиз Ватан — барчамизники!

Ишонч

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси

• 5 март 1996 йил, сешанба • № 19 (265)

1995 йил кўп жиҳатдан жамиятимизни, иқтисодиётимизни, қолаверса, иқтисодиётимизнинг барча соҳаларини ислоҳ қилишда туб бурилиш йили бўлди.

Ислом Каримов

Салом, баҳор!

Қуёш нигоҳ ташлади,
Эриб битди оппоқ қор.
Қиш чекина бошлади,
Баҳор келди, гул баҳор.

Шода-шода чечакдан
Маржон тақар дарахтлар.
Қорли тоғлар узоқдан
Кўзгу янглиғ яроқлар.

Қир-адирлар бағрида
Алвон-алвон лолалар.
Бир-бирини қувлашиб,
Лола терар болалар.

Кўз қувнайди, дил яйрар
Баҳор келса, келса нур.
Деҳқон бобо ошиқиб,
Даласини кезадир.

Жамолингга шайдомиз,
Баҳор, доим сен зебо.
Қут-барака олиб кел,
Ўлкамизга марҳабо!

Темур ТУРСУН.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

Россия Президенти Борис Ельцин Федерация субъектларига ҳокимиятнинг қонунчилик органларига сайловлар муддатини ўзлари белгилаш ҳуқуқини берувчи Фармон чиқарди. Фармоннинг мақсади минтақаларда давлат хокимияти органларининг Конституцион ислоҳотларини босқичма-босқич амалга оширишни таъминлашдан иборат.

***

Чеченистон республикаси президенти Доку Завгаев ўтган куни ҳукумат мажлисида ҳуқуқий муҳофаза органлари ишидан кескин қониқмаётганлигини баён қилди. «Мен ҳозирги республика ички ишлар вазирлиги раҳбариятидан норозиман», деди Доку Завгаев. Чеченистон раҳбари ҳозиргача полковник Ҳамид Иналов бошчилик қилиб келаётган ИИВ раҳбарини алмаштириш хусусидаги режалари ҳақида бирон изоҳ бергани йўқ.

***

Оврупо ва Осиёнинг етакчи мамлакатлари икки қитъани ўзаро боғловчи трансосиё темирйўлини бунёд этишга қарор қилдилар. Жанубий Корея президенти Ким Ен Сам Сеулда Евросиё давлатлари раҳбарларининг Бангкокдаги олий даражадаги учрашуви якунларини шарҳлар экан, мухбирларга шундай хабар берди. Янги трасса Сингапурни Индонезия, Вьетнам, Хитой, Шимолий ва Жанубий Корея билан боғлайди. Хитой Халқ Республикасида темирйўл Европа тармоғига эга бўлади.

***

Туркияда энг йирик ва ўзаро рақобатчи «Она Ватан» ва «Тўғри йўл» партияларининг коалицион ҳукумат тузиш бўйича ўзаро келишувга эришишлари билан беш ой давом этган ҳукумат бўҳронига чек қўйилди. Унга мувофиқ «Она Ватан» партияси раҳбари Йилмаз йил охиригача бош вазир бўлиб ишлайди. Кейинги икки йил мобайнида ҳукуматга бошчилик қилиш коалиция бўйича шериги — «Тўғри йўл» партияси лидери Тансу Чиллер хонимга ўтади.

***

Автралияда ўтказилган сайловларда Жон Хаввальднинг либерал-миллий коалицияси катта ғалабага эришди. Шу билан 13 йил давом этган лейбористлар ҳокимияти ҳукмдорлигига хотима ясалди.

***

Эроннинг либерал мухолифоти шу ҳафта ўтадиган умумхалқ сайловларини байкот қилишни мўлжалламоқда. Баъзи бир муҳолифчи номзодларга ҳокимият сайловолди кампаниясини ўтказишни ман этганлиги муносабати билан мухолифот шундай қарорга келган.

***

Фаластин миллий маъмурияти раиси Ясир Арафат мухторият ҳудудида исроилликларга қарши террорчилик ҳаракатларига алоқадор бўлган ҳаракатлар ва ташкилотлар фаолиятини ман этувчи қарор қабул қилди. Шу ҳақда хабар берган Фаластин лидерининг маслаҳатчиси бу ерда гап «Ҳамас» ва «Ал Жиҳод» жанговор экстремистик гуруҳлари ҳақида кетаётганини таъкидлаган.

ШАХДАМ ОДИМЛАР

1996 йил баҳорининг дастлабки кунларини бошдан кечиряпмиз. Табиат қишки уйқудан уйғонмоқда. Деҳқоннинг ҳам янги йили кириб келмоқда. У билан бирга бутун эл-юрт, ҳамма халқимиз янги иштиёқ, табиий бир завқ билан қиш юкларини елкадан ташлаб, Аллоҳ ато этган ризқ-рўзимизни янада баракали қилиш, мустақиллигимизнинг беш йиллигини мамлакатни янада обод ва фаровон этиш билан кутиб олиш тараддудига киришиб кетдилар.

Ана шундай улуғвор кунларда Республика Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган мажлис ва юртбошимиз Ислом Каримовнинг ундаги теран ва сермазмун нутқи мамлакатимиз барча меҳнат аҳли қалбида чуқур из қолдирди. Ҳар галгидек Президентимиз ижтимоий-иқтисодий тараққиётимиз натижаларини атрофлича таҳлил этиш билан, эришган ютуқларимиз ва йўл қўйилаётган камчиликлар сабабларини рўйрост ошкора баён этиш билан яна бир бор халқимизнинг ҳурмат-эътибори, иззат-икромига сазовор бўлди. Ушбу нутқда янграган ва чуқур далилларга асосланган мулоҳазалар, келажаги буюк давлатни барпо этишнинг бугунги улуғвор вазифалари, уларни бажаришнинг аниқ йўл-йўриқлари, ҳар бир фуқаро қалбининг туб-тубидан жой олганлиги шубҳасиз.

Ушбу нутқ жиддий ўрганиш ва аниқ хулосалар чиқариш учун, бутун 1996 йилги фаолиятимизнинг асосий йўналишларида янги, юксак натижаларга эришиши учун муҳим қўлланма дастурул-амал бўлиб хизмат қилиши аниқ. Юксак минбардан туриб баён этилган 1995 йил якунларини шундай бир юзаки қараб чиқишнинг ўзиёқ, бир вақтлар юртбошимиз танлаган ҳамда ички ва ташқи муҳолифларнинг таъна-танқидларига нишон бўлиб келган йўл нақадар тўғри эканлигини яққол кўрсатиб турибди.

Фикримиз далили учун бир неча рақамларни келтириш кифоя: биринчидан, Ўзбекистон иқтисодида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш пасайиши суръати амалда тўхтатилди. 1995 йилда биринчи марта асосий тармоқлар ва соҳалар бўйича ўсиш суръатларига эришилди. Саноат ишлаб чиқариш ҳажми 1994 йилга нисбатан 100,2 фоизга тенг бўлди.

Ёқилғи-энергетика соҳасида натижалар 100,7 фоиз, машинасозликда 124,6 фоизга чиқди. «Ўзавтосаноат» уюшмасининг йиллик кўрсаткичлари 250 фоиз, «Ўзмашсаноат» уюшмасида 134,3, кимё саноатида 113 фоиз, мебелсозлик саноатида 111,5 фоизга кўтарилди. Истеъмол моллари ишлаб чиқариш 1,5 фоиз кўпайган. Деҳқончиликдаги ўсиш 5,6 фоиз бўлган.

Ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ҳамдўстлик мамлакатлари билан таққосланганда эришган натижаларимиз улуғворлиги янада яққол кўринади. 1990 йилга нисбатан 1995 йил кўрсаткичлари Ўзбекистонда 81,1 фоизга тенг бўлса, Россияда 62,2, Белорусда 60,5 фоиз, Украинада 44,4 фоизни ташкил этган. Қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам мамлакатимиз энг юқори поғонада турибди. Айниқса саноат ишлаб чиқаришдаги натижаларимиздан ғурурлансак арзийди: 1990 йилга нисбатан 1995 йилдаги саноат ишлаб чиқаришни ҳажми 99,9 фоизни ташкил этган. Юртбошимиз таъкидлаганидек, бу - мамлакатимиз Иттифоқ тарқамасдан олдинги тараққиёт даражасини қўлга киритдик, деган гап. Ваҳоланки, бу кўрсаткич Қирғизистонда 35 фоизга, Қозоғистонда -48, Россияда -50, Украинада -53, Белорусда 61 фоизга етган холос.

Юқоридаги рақамлар, республикамиз иқтисодий-ижтимоий тараққиёт бўйича танлаган йўл нақадар тўғри бўлганлигини бутун жаҳон ҳамжамияти олдида намоён этиш билан бирга, агар юртбошимиз белгилаб берган тадбирлар янада қунт билан, тартиб, интизом ва қатъият билан амалга оширилганда - натижаларимиз янада салмоқли бўлиши мумкинлигидан ҳам далолат бериб турибди.

Ҳа, Президент Ислом Каримов ўз нутқида санаб ўтган камчиликлар, бартараф этилиши керак бўлган муаммоларни ҳал этиш, тараққиёт суръатлари бўйича белгиланган тадбирлар вақтида ва аниқ бажарилганда олдимизга қўйилган мақсадлар янада изчиллик ва жадаллик билан амалга оширилган бўларди. Ушбу нутқнинг биз учун яна бир муҳим қиммати шундаки, эришилган натижаларни мустаҳкамлаш, бозор иқтисодиёти асосида янги жамиятни барпо этиш йўлидаги ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлларини кўрсатиб берган. Уларнинг ҳар бири ҳақида чуқур мулоҳаза юритиш, мағзини чақиб, ўз онгимиз, қалбимизга сингдириб, эътиқод билан фуқаролик бурчимизни сидқидилдан адо этишга киришишимиз керак.

1995 йил мамлакатимиз ҳаётининг ҳамма соҳаларида кескин бурилиш йили бўлган экан, бу йил энди янги марраларни мўлжаллаб иш олиб боришимиз, йўлимиздаги ҳамма тўсиқларни бартараф этишга чинакам фуқаролик ҳиссамизни қўшишимиз керак. Бу эса мураккаб ва кўп қиррали вазифа бўлиб, улар ҳақида газетамиз саҳифаларида атрофлича фикр алмашиш имкониятини яратамиз. Шу муносабат билан олимлар, мутахассислар, халқ хўжалиги ва бошқарув тизим раҳбарларини, ишбилармон-тадбиркорларни мулоқотга чорлаймиз.

ТАРАДДУД

Баҳор... Ҳа, ўлкамизда кўклам нафаси уфурмоқда. Наманган вилоятидаги «Чоркесар» жамоа хўжалиги чорвадорлари қишловни муваффақиятли якунлаш чорасини кўришмоқда. Икромжон Аҳмедов салкам ўттиз йилдан бери чўпонлик касбини шарафлаб келаётир. Уч ўғли - Иномжон, Иброҳим ва Мақсуд ота изидан боришмоқда.

Тажрибали чўпон отарида 300 бош қўй бор.

Сурхондарё вилоятининг Ангор туманидаги «Таллимарон» жамоа хўжалиги аъзолари баҳорги экин-тикин ишларига тайёргарликни кундан-кунга кучайтиришмоқда. Устахонада 20 нафар чилангар ишлаётир.

Хўжалик аъзолари 2315 гектар майдонда пахта, 1775 гектарда эса дон етиштиришни кўзлашган.

Суратларда: чўпон И. Аҳмедов ўғли Иброҳим билан (юқорида), слесар Б.Бекназаров, Ж.Тўронов ва Р. Рўзиев (пастда) иш устида.

Ш.Олимов ва И.Хўжаев (ЎзА) олган суратлар.

• *Интеграциями ёки ўтмишга қайтиш*

КОСА ТАГИДАГИ НИМКОСА

Собиқ империя парчаланиб, ҳар бир республика ўз давлат мустақиллигини эълон қилди. Бу масала деярли уруш-жанжалсиз, муроса-ю мадора йўли билан ҳал бўлди. Раҳбарлардан уч киши олдин Беловежскда, кейин қолганлари биргаликда Алматида тўпланиб, бир-бирларининг мустақилликларини эътироф этишди ва апоқ-чапоқ бўлишиб, ўзаро ҳамкорлик субъекти бўлган МДҲ га асос солишди. Бундай келишув ҳаммага маъқул бўлди. Чехлар билан словакларга ўхшаб жуда чиройли ажралишмаган бўлса ҳам ҳар ҳолда серблар билан хорватлардек муштлашиш даражасига борилмаганлигининг ўзи «худога шукур» дейдиган иш дир.

Шундан кейин ҳамма ўз йўлини танлаб кетди. Бири тўқроқ, бири очроқ дегандай, ҳар бир давлат ўз ташвиши билан банд бўлиб қолди. Иқтисодий ислоҳотлар сиёсий ислоҳотларга, сиёсий ислоҳотлар демократик ўзгаришларга уланиб кетди. Ҳар бир ёш мустақил давлат ташқи дунё билан мустаҳкам алоқа боғлади. Ҳар бири жаҳон ҳамжамиятининг тенгҳуқуқли аъзоси сифатида юридик эътирофга, обрў-эътиборга, мустақил давлат рамзларига эга бўлди. Истиқлолга эришган ва ўз миллий давлатчилигини қайта тиклаган ҳар бир халқ бундан фахрланмаслиги мумкин эмас.

Мустақил давлатларда умумбашарий ҳамда миллий-маънавий қадриятларга асосланган ижтимоий-сиёсий тузум шаклланиб, иқтисодий ўзгаришлар кўзга ташлана бошлаган бир пайтда яна қандайдир иттифоқ, конфедерация, сиёсий интеграция ҳақида миш-мишлар кўпайиб, ташаббуслар туғила бошлади. Ажабо, тинч-осойишта бунёдкорлик ишлари билан банд бўлган халқларни яна бирлашиш ҳақидаги сафсаталар билан безовта қилиш кимга ва нима учун керак бўлиб қолди экан?! Агар эсингизда бўлса бундан икки йил олдин «Евроосиё иттифоқи» деган ташаббус туғилганида, аксарият мустақил давлатларнинг раҳбарлари буни қўллаб-қувватлашмаган эди. Ҳатто Россия президентининг яқин маслаҳатчиларидан бири «моҳият жиҳатидан бу иттифоқнинг Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидан фарқи йўқ», деган эди. Икки йил тиқиштирилган «Евроосиё иттифоқи» ғояси ўтган йили кун тартибидан олиб ташланди. Бироқ бу ғоя яқинда янги ниқобда намоён бўлди. Уни «Интеграция - 2000» деб ўзгартиришибди. Бу ғоя «Евроосиё иттифоқи: янги марралар, муаммолар ва истиқболлар» деган мавзу асосида Москвада ўтказилган бир мунозарада асослаб беришга ҳаракат қилинди. Хулоса шуки, келгуси асрда бутун Евроосиё қитъасида етакчи роль ўйнайдиган Россия собиқ империя таркибида бўлган барча ҳудудларда ихтиёрий интеграция ва ўзгаришларни амалга оширишда лидер бўлиб қолиши зарур эмиш. Ана шу ғоя асосида Россия ижтимоий фанлар Академияси олимларига «Интеграция-2000» лойиҳасини ишлаб чиқишни бошлаш таклиф қилинди. Интеграция собиқ империянинг бутун ҳудудида ўтказилармиш, лекин лойиҳани иккита давлат олимлари ишлаб чиқармиш. Ана сизга демократия ва ихтиёрийлик асосида бирлашишга чақираётганларнинг мантиқий хулосалари!

«Интеграция-2000»нинг моҳиятини ҳали мустақил давлатларнинг халқлари тушуниб етмасдан Белоруссия президентининг Москвага ташрифи чоғида қандайдир иттифоқ, конфедерация, бирлашиш ҳақида янги гаплар тарқалиб қолди. «Свобода» радиосидан берилган бир шарҳда шундай дейилади: «Ҳатто рамзий кўринишда бўлса ҳам собиқ Иттифоқни тиклаш буюк давлатчилик кайфиятидаги сиёсий кучлар олдида Беловежскдаги шартнома учун бироз бўлса-да, Ельцинни оқлаш имконини берган бўларди». Бирлашиш ғояси Ельциннинг сайловда ғалабасини таъминлаш учун жуда ҳам зарур, деган фикр ҳам очиқ айтиляпти. Умуман олганда, иқтисодий интеграция билан чегараланиб қолмасдан тезроқ сиёсий ва ҳарбий интеграцияни ҳам бошлаш ҳақидаги чақириқлар, ғоялар, ташаббуслар кўпайиб қолди. Россиядаги президентлик сайлови компанияси ҳам ана шу шиор остида ўтиши эҳтимолдан ҳоли эмас.

Хўш, нега бизни яна ўтмишга қайтишга чорлашяпти?! Нега халқимизни келажакдан маҳрум этишга ҳаракат қилишяпти? Сабаби шуки, буюкдавлатчилик ва буюкмиллатчилик кайфиятидаги шовинистик кучлар 1991 йилда бой бериб қўйилган имкониятдан ҳали ҳам ўзларига келолмаяптилар. Улар жиловни яна қўлга олиш учун ҳар хил ҳийлаларни ўйлаб топишяпти. «Айрим кимсалар Россияни собиқ СССР чегарасида тикламоққа уринишяпти, соддароқ қилиб айтганда, бу парчаланиб кетган СССРни тиклаш дегани. Олди-кетини ўйламайдиган бу ҳовлиқмалар (улар жуда кўп!) эски коммунистлар, эски ўй фикрда юрган одамлардир» деди Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг юбилей сессиясидан қайтиб келганидан кейин телевидение мухбирига берган интервьюсида. Яна қандайдир иттифоққа бирлашиш ҳақида янги ғоялар ва режаларни ўйлаб топаётган сиёсатчилар ана шундай кучлар олдида таслим бўлмоқдалар.

Собиқ империяни орзу қилаётганлар баъзан фитна, фисқу-фасод билан шуғулланишяпти. Фитна ҳеч қачон чекинмаслигини унутмаслик керак. У вазиятга қараб ҳар хил кўринишда намоён бўлади. Кўпинча мураккаб вазиятларда маккор сиёсатнинг қуроли сифатида махфий ҳаракат қилади. Шунда унинг мақсадмоҳиятини тез илғаб олмасангиз, имкониятни бой бериб қўясиз. Маккор сиёсат эса, бой берилган ҳар бир имкониятдан стратегик мақсадда фойдаланади. Марказий Осиё минтақасида иқтисодий ҳамда геополитик манфаатни кўзлаб, янги-янги фитналар ва бузғунчиликлар устида бош қотираётган сиёсий кучлар йўқ эмас. Улар пайт пойлаб Марказий Осиё давлатлари ўртасида келишмовчилик, Туркистон халқлари орасида айирмачилик юз беришини кутиб туришибди. Бундай кучлар сафи тобора кенгайиб бораётганлиги кишида ташвиш туғдиради.

Биз Россиядаги сиёсий вазият салмоғини ўз манфаатларига оғдириб, миллатчилик ва буюк давлатчилик васвасасини тобора авж олдираётган шовинистик кучларгагина шама қилаётганимиз йўқ. Аввало ана шундай кучларга кўр-кўрона хизмат қилиб, Марказий Осиёдаги қўшни давлатлар ҳамда қардош халқлар ўртасида қарама-қаршиликни вужудга келтириш мақсадида турли уйдирмаларни тўқиб чиқараётган оммавий ахборот воситаларини назарда тутяпмиз. Айниқса, кейинги бир йилда бундай уйдирмалар жуда кучайиб кетди.

Марказий Осиёдаги давлатлар мустақилликка эришибдиларки, улар ўртасига адоват уруғини сочиш ҳаракати асти пасаймаяпти. Кейинги пайтда Ўзбекистоннинг қўшни давлатлар билан муносабатлари ҳақида шундай игволар, башоратлар, тахминлар тўқиб чиқарилятики, уларни эшитганда, ўқиганда ҳайратдан ёқа ушлайсан киши. Дастлаб Марказий Осиёда ким лидер деган мавзуда қитмирона мунозара қилишиб, бу ердаги раҳбарларни бир-бирларига қарши қўймоқчи бўлишди. Бўлмади. Улар бир эмас, бир неча марта мухбирлар билан учрашувларда баёнот бериб, ҳеч қайсимиз лидерликка даъвогар эмасмиз, бизлар дўстмиз, биродармиз, маслакдошмиз дейишди. Кейин Ўзбекистон Тожикистонни иқтисодий қамал қиляпти, деб айюҳаннос солишди. Бўлмади. Аксинча, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва жаҳондаги бошқа нуфузли халқаро ташкилотлар Ўзбекистоннинг қўшни Тожикистонга бераётган иқтисодий ёрдамини эътироф этишди. Ўзбекистон ўз газидан Қирғизистонга тазйиқ ўтказиш воситаси сифатида фойдаланмоқда, деб шовшув қилишди. Бўлмади. Қирғиз биродарлар бу туҳматни рад этишди.

Игвогарлар Туркманистонга алоҳида умид боғлашди. Унинг Ўзбекистон билан алоқани узишини орзиқиб кутишди. Бўлмади. Сапармурод Ниёзов Чоржўй аэропортида Ўзбекистон раҳбарини қучоқ очиб, бағрига босиб кутиб олди. Ғаразгўйлар ичларидан зил кетишди. Агар сиёсий донолик киборга, манманликка эмас, қўшни давлатлар ва қардош халқлар манфаатига хизмат қилса, бундай доноликка таъзим қилсанг арзийди. Ўзбекистон раҳбари Марказий Осиёда лидерликка, ўзбеклар эса бу ердаги бошқа туркий халқларга нисбатан «катта оға»ликка даъвогарлиқ қилаётганлиги ҳақидаги сафсаталар атайлаб тўқиб чиқарилаётганлиги бугунги кунда ҳаммага аён.

Айниқса 1995 йилда Россиянинг «демократик» газеталари Туркманистон билан Ўзбекистоннинг муносабатлари тўғрисида жуда кўп игвогарона мақолалар беришди. «Озодлик» радиоси эса кўчирмачилик анъанасига содиқ қолиб, ҳар бир мақолани пешма-пеш таржима қилиб эфирга бериб турди. Бундай игвогарлик 1996 йилда ҳам тўхтамаяпти.

Москвада чиқадиган «Коммерсант дейли» газетаси 1996 йил 16 январь куни ана шундай мақолалардан бирини эълон қилди. «Туркманистон», — деб ёзади газета, - минтақада ўзини Ўзбекистондан даҳлсиз ҳисоблайдиган ягона республика ҳисобланади. У фақат Россияни тенгдош, стратегик шерик деб ҳисоблайди. Қолаверса, минтақанинг ички муносабатларида Ашгабат тобора биринчилик даъвосини қила бошлади. Масалан, тожиклар ўртасидаги низоларни бартараф қилишдаги Ашгабат ташаббуслари Ўзбекистон раҳбариятининг асабини безовта қилди».

Сурбетлик билан бундай хулоса чиқариш бузғунчиликдан бошқа нарса эмас. Ҳукумат билан мухолифат ўртасидаги музоқара қаерда ва кимнинг ташаббуси билан ўтказилишидан қатъий назар, Тожикистонда тинчлик ўрнатилишидан аввало унинг энг яқин қўшниси бўлган Ўзбекистон манфаатдор.

Шубҳасиз, Ўзбекистон раҳбарининг Туркманистонга ташрифи ғанимларни доғда қолдирди. «Ўрта Осиёда истиқомат қилаётган, минг йиллар, асрлар давомида яшаётган халқларнинг орасини бузиш, уларни бир-бирига қарама-қарши қўйиш ва улар ўртасида адоват уруғини сепишга интилишлар бор,-деди Ислом Каримов Туркманистонга бораётиб Тошкент аэропортида журналистларга берган интервьюсида. - Сафаримиздан кўзланган асосий мақсад, мана шу ҳаракатларга зарба бериш, чегарада жойлашган Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро, Қашқадарё, Хоразм, Сурхондарё вилоятларини Амударёнинг у томонидаги Туркманистон вилоятлари билан яқинлаштириш, борди-келдини яхшилаш, керак бўлса чегараларни очиш, савдо-сотиқ масаласини ечишдир. Бу давлат раҳбари учун ҳам қарз, ҳам фарз». Давлатлараро муносабатдаги дипломатия санъати, халқларни қардошлик руҳида яқинлаштириш ғояси, сиёсатда хушёрлик ва донолик ана шундай ирода кучига эга. Ўзбекистонни шу куч бошқариб турибди.

«Туркистон-умумий уйимиз», деган ибора Марказий Осиёдаги қардош халқлар ўртасида адоват уруғини сочаётганларнинг ўтакасини ёриб юборди. Улар 1995 йилдан бошлаб бузғунчиликни мунтазам равишда амалга оширмоқдалар. Бунда оммавий ахборот воситаларидан жуда усталик билан фойдаланмоқдалар. «Сегодня», «Независимая газета», «Московский комсомолец», «Утро России»,«Комсомольская правда», «Общая газета»,«Литературная газета», «Московский новости» сингари нашрлар ҳамда «Озодлик» радиоси Марказий Осиёдаги давлатларнинг ўзаро муносабатларига, бу ердаги қардош халқларнинг иноқлигига раҳна солиш мақсадида не-не игволарни тўқиб чиқаришмаяпти, дейсиз. Айниқса, ён қўшни, жон қўшни Тожикистонда 1992 йилдан бери давом этиб келаётган нотинчлик бу борада игвогарларга жуда қўл келяпти.

Ўзбекистон раҳбари қарийб тўрт йилдан бери қўшни Тожикистонда сиёсий ҳамда ижтимоий-иқтисодий вазиятни барқарорлаштириш ишига салмоқли ҳисса қўшиб келяпти. Буни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Бутрос Ғолий, бошқа нуфузли халқаро ташкилотларининг вакиллари, кўплаб давлат ва жамоат арбоблари, бевосита тожик биродарларимизнинг ўзлари эътироф этишди. Буни кўрмаслик шапкўрликдан, буни билмаслик нодонликдан, буни ҳис этмаслик ғаразгўйликдан бошқа нарса эмас. Афсуски юқорида номлари тилга олиб ўтилган газеталар Тожикистон билан Ўзбекистон ўртасидаги муносабатларни синиқ кўзгуда кўриб, қора юрак билан ҳис этиб, ёмон ният билан ёзишга одатланиб қолишган. Адоват уруғини сепиш ғояси бошқача иш тутишга йўл бермаяпти.

Кейинги беш-олти ойда ўзини «демократик» нашр деб ҳисоблайдиган «Сегодня» газетасида Тожикистон билан Ўзбекистон ўртасидаги муносабатларга рахна солиш асосий мақсад қилиб қўйилган бир эмас, ундан ортиқ мақола эълон қилинди. Иқвогарлик руҳида ёзилган бу мақолаларни дарҳол хорижнинг оммавий ахборот воситалари илиб кетишди. Айниқса, «Озодлик» радиосининг бунақа игволи хабарларга суяги йўқ. Россия матбуотида Ўзбекистон ҳақида босилган ҳар қандай уйдирмани канда қилмай ўқиб эшиттиради.

Жумладан, ўтган йилнинг охирида «Озодлик» радиоси «Сегодня» газетасида босилган навбатдаги уйдирмани эълон қилди. «Ўзбекистон ва Тожикистон ҳукумат бошлиқлари орасида пайдо бўлган ҳар бир сиёсий келишмовчилик Тошкентда темир йўлларнинг тўсиб қўйилиши, Тожикистонга мўлжалланган юкларни, айниқса, ёқилғи-мойлаш материалларини Ўзбекистон станцияларида тўхтатиб қўйилда бошлашига олиб келмоқда», деб ёзади газета. «Сегодня» бу гапни бир эмас, бир неча марта такрорлаб ёзди. Мақсад аниқ: «Тожикистон иқтисодининг таназзулини Ўзбекистонга тўнкаш ва икки давлатни, икки халқни бир-бирига қарши қўйиш.

Ўзбекистон Марказий Осиёда хавфсизлик ва ҳамкорликни таъминлаш сиёсатини изчил амалга ошираётган бир пайтда «Московские новости» газетаси қўшниларига дағдаға қиляпти, деган тамғани босади. «Тошкент минтақадаги лидерга айланишни истар экан, бу мақсад йўлида ўзининг жуғрофий жойлашишидан фойдаланишга фаол ҳаракат қила бошлади», «Тошкент газ қувурларини ўз қўшниларига тазйиқ ўтказиш қуролига айлантирди»,«Қувурлар уйнидан чарчаган ўлкалар бу қарамликдан чиқиш йўлини излай бошладилар». Бузғунчилик ниятида ўйлаб топилган бу иборалар газетанинг 1995 йил 26 ноябрь сонидан олинди.

Ўтган йилнинг сентябрь-декабрь ойларида Россиянинг айрим оммавий ахборот воситаларида Тожикистон билан Ўзбекистоннинг иқтисодий муносабатларига даҳлдор бундай чиқишлар кўп бўлди. Бироқ игвогарлар кутган «мўъжиза» юз бермади. Икки давлат ўртасидаги иқтисодий алоқалар аввалгидек давом этаверди. Ўтган беш ойда Тожикистоннинг ҳукумат делегацияси икки марта Тошкентга келиб кетди. Ана шу ташрифлар чоғида иқтисодий ҳамкорлик билан боғлиқ муҳим ҳужжатларга имзо чекилди. Тожикистонга ёрдам кучайтирилди. Игвогарлар мулзам бўлиб қолишди.

Тожикистон билан Ўзбекистон муносабатлари ҳақидаги уйдирмалар менга 1992 йилни эслатди. Ўшанда қўшни қардош мамлакатда фуқаролар уруши ҳатарли тус олган, бегуноҳ одамлар ҳалок бўлаётган фожиали дамларда, яъни 1992 йил 7 сентябрь куни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳамда хорижий элчихоналарнинг ходимлари билан шошилинч равишда ўтказилган учрашувда шундай деган эди: «Бу воқеалар миллатлараро нифоқ алангасини авж олдиришга уринишга айланиб кетиши мумкинки, бу энг даҳшатлисидир. Олдин ҳам ана шундай уринишлар бўлган. Уш вилоятидаги фожиали воқеаларни эслашнинг ўзи кифоя. Афсуски, бу воқеалардан ҳамма ҳам ўзига хулоса чиқариб олмади. Атайлаб одамларнинг миллий туйғуларидан ғаразли мақсадларда фойдаланиб қолишга, адоват уруғини сочишга уринаётганлар ҳам бор».

Орадан уч ярим йил ўтган бўлишига қарамасдан Ўзбекистон раҳбарининг бу гаплари бугунги кунда ҳам ғоятда долзарб бўлиб турибди. Марказий Осиёда миллатлар ўртасида адоват уруғини сочишга уринаётган ғаламислар бор экан, доим хушёр бўлишимиз зарур. Президент Каримов таъбири билан айтганда, ислом фалсафасига, урф-одатларимиз, маънавий қадриятларимиз бирлигига асосланган ўзбек ва тожик халқларининг якдиллиги насларимизнинг қон-қонига сингиб кетган ҳақиқатдир. Бу ҳақиқатни ғаламислик билан енгиб бўлмайди.

Қандай ҳолатда бўлмасин адоват уруғини сепувчилар фақат собиқ империя тарафдорлари манфаатини кўзлаб ҳаракат қиладилар. Буни ҳеч қачон унутмаслик керак. Агар битта иттифоққа бирлашсак, иқтисодимиз гуркираб ривожланиб кетади ва тўкин-сочинлик бошланади, деб мустақил давлатларни ҳамда эрксевар халқларни алдаётган сиёсатчилар эса аввало ўз тинчликларини ўйлаб, қолаверса сиёсий вазият ўзгариб қолгудек бўлса, ҳар эҳтимолга қарши империяпараст кучлар олдида ўзини оқлаш ниятида янги ғоялар ва лойиҳалар устида бош қотиришяпти. Бундай режалар ҳамда мақсадларга ишониш ва қўшилиш ҳар қандай эрксевар халқни ўз ошиёнини қайта қураётган эркин қуш бўлишидан кура, донга алданиб тузоққа илинган қафасдаги парранда ҳолига тушириб қўяди. У ипакдан тўқилганми ёки темирдан ясалганми - бундан қатъий назар ўзбек халқи яна қафасга кирмайди.

Янги иттифоқ, сиёсий ва ҳарбий интеграция ҳақидаги гаплар, ғоялар, лойиҳалар тагида бошқа маъно бор. Бу маънонинг моҳиятини ўзлигини англаган ҳар бир миллат кишиси аллақачон тушуниб етган.

Иброҳим НОРМАТОВ,
журналист.

• *Иқтисодиёт хабарлари*

ИШБИЛАРМОНЛАР ЁРДАМИ

Тадбиркорлик ва ишбилармонликка кенг йўл очилганлиги ҳозирдаёқ ўз самарасини бера бошлади. Улар шахсий бойликларини кўпайтирибгина қолмасдан, ёрдамга муҳтожларга ҳар тарафлама кўмаклашмоқдалар, шаҳар-қишлоқлар ободончилигига ҳисса қўшмоқдалар. Уйчи туманидаги Боягон қишлоғи ишбилармони, шахсий дорихона эгаси Зокиржон Йўлдошев фаолияти бунга мисолдир. Яқинда Зокиржон қишлоқдаги 34-мактабга ёрдам қўлини чўзди. Мактабдаги мавжуд 700 нафар ўқувчини юқумли касалликка қарши эмланиши учун ҳар бир ўқувчи ҳисобига бир донадан тўғри келадиган ва фақат бир марта ишлатиладиган шприц совға қилди.

«Ғайрат» копператив уюшмаси эса мактабнинг қишки мавсумдан муваффақиятли чиқишига ёрдамлашди. Иситиш тармоқлари таъмирланишини маблағ билан таъминлади.

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

250 МИНГ СЎМ АЖРАТИЛДИ

ЖИЗЗАХ. Зафаробод туманида ижтимоий, иқтисодий ва маданий шароитлар яратиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Тумандаги ёши саксондан ошган фахрийларга маҳаллий бюджетдан қўшимча нафақалар тўланаётганлиги, кам таъминланган оилаларга, ижтимоий ҳимояга муҳтож кишиларга моддий ёрдам кўрсатилаётганлиги, Зафаробод шаҳарчасидаги спорт-соғломлаштириш маркази кенгайтирилиб, ободонлаштириш ишлари олиб борилаётганлиги бу фикрларнинг исботидир.

Яқинда ана шу кенг кўламли ишлар учун туман ҳокимлиги хусусийлаштиришдан тушаётган маблағнинг 15 фоизлик тушумидан 250 минг сўм қўшимча ёрдам пули ажратди. Туман ҳокимининг ушбу тадбирини вилоят ҳокимлиги ҳам маъқуллади.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

БИРЖА ЯНГИЛИКЛАРИ

Республика кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят бўлимларида ўтган ҳафта давомида 24 та кимошди савдоси ва танловлар бўлиб ўтди. Ҳафта давомида 388 та иншоотлар сотилди. Шу жумладан, 22 та савдо ва хизмат кўрсатиш, 3 та ёнилғи-мой қуйиш шохобчалари, 4 та қурилиши тугалланмаган иншоот, 252 та ер майдонлари, 58 та автотранспорт эҳтиёт қисмлари ва 9 та уй-жойлар янги мулкдорлар қўлига ўтди. Тошкент шаҳар ва Сурхондарё, Самарқанд, Андижон вилоятларида ер участкаларига бўлган талаб тезлик билан ошиб бормоқда. Сурхондарё вилоятида 54 та, Самарқандда 56 та умрбод мерос бўлиб қоладиган ер майдонлари сотилди. Ҳафта давомида сотилган ер участкалари 5 миллион 509 минг сўмни, умумий сотилган иншоотлар 22 миллион 697 минг сўмни ташкил этди.

***

Республика қимматбаҳо қоғозлар биржасида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 12 та ҳиссадорлик жамоалари қатнашдилар. Улар ўзларининг 8945 та акцияларини сотиб 16662580 сўмлик маблағга эга бўлдилар. Акцияларнинг номинал баҳоси 100 сўм бўлган Қорақалпоғистон Республикаси «Қорақалпоқ мебель» жамоаси ҳар бирини 860 сўмдан, «Эргар» жамоаси ҳам 302 та акцияларининг ҳар бирини 1000 сўмдан сотдилар.

***

Шуни таъкидлаш керакки, куни кеча «Инвест фонд» ҳиссадорларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда дастлабки сотилган 100 сўмлик акция қоғозларига 400 фоиздан дивидентлар (фойда) тўланиши ҳақида ахборот берилди. Бу эса ҳиссадорлар орзулари рўёбга чиқишига, улар сонининг кундан-кунга кўпайиб боришига замин яратди.

• Республика Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг III пленуми

ДИҚҚАТ МАРКАЗИДА — ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ

Илгари хабар берганимиздек, Республика Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг III Пленуми бўлди. Унда тармоқ касаба уюшма Марказий Қўмитасининг II қурултойида белгиланган вазифалар юзасидан амалга оширилаётган ишлар муҳокама қилинди. Кун тартибидаги соғлиқни сақлаш ходимларининг ижтимоий, ҳуқуқий ҳимоясига оид масалаларга алоҳида эътибор берилди.

Пленум қатнашчиларида Ўзбекистон Республикаси касаба уюшмалари Ферерацияси Кенгаши раисининг ўринбосари, Республика Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг раиси Озода Муҳиддинованинг маърузаси катта қизиқиш уйғотди.

Маърузада соҳа касаба уюшмаларининг давлат ҳокимиятларида кўриб чиқиши лозим деб ҳисоблаган бир қатор масалаларнинг ўз ечимини топганлиги таъкиланди. Жумладан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 20 мартдаги 75 қарори билан таркибий бўлинмаларига раҳбарлик қилиш учун, илмий даражаси бор ходимларга, малака тоифасига эга бўлган муасасса раҳбарлари ва уларнинг муовинларига иш ҳақи тартиби ўзгарди. 1995 йилнинг 1 сентябридан бошлаб уларга энг кам иш ҳақининг белгиланган фоизи миқдорида қўшимча ҳақ тўланадиган бўлид.

Юқорида кўрсатилган қарор билан меҳнат шароити зарарли бўлган ишларда ишлаётган соғлиқни сақлаш ходимларининг иш ҳақига фоиз ҳисобида қўшимча ҳақ тўланади.

Шунингдек, даволаш муассасаларининг клиник кафедраларидаги профессор ўқитувчиларга беморларга тўғридан-тўғри хизмат кўрсатганлари учун уларнинг маошларига фоиз ҳисобида қўшимча ҳақ тўланадиган бўлди. Жойларга чиқиб тез тиббий ёрдам кўрсатиш бригадаларига тўланадиган ҳақ тартибга солинди.

Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг тиббиёт ходимларини пенсия билан таъминлашни янада яхшилаш тўғрисидаги таклифи Меҳнат вазирлиги ва Ижтимоий таъминот вазирлиги томонидан ижобий ҳал қилинди: имтиёзли пенсия тайинлаш ҳуқуқини берувчи рўйхат провизиорлар ва дорихонада ишловчи бошқа ходимлар, даволаш-профилактика муассасаларининг бош врачлари ҳамда бўлим бошлиқлари, дезенфекторлар билан тўлдирилди.

Бироқ барча саъй-ҳаракатларга қарамай, соғлиқни сақлаш ходимларини ижтимоий ҳимоялаш бўйича тайёрланган ва директив органларга топширилган бир қанча таклифлар ўз ечимини топмади. Жумладан, соҳа ходимларига жамоат транспортида бепул юриш ҳуқуқини бериш, шаҳарда яшаётган тиббиёт ходимларига маиший хизматлар учун имтиёзли 50 фоиз миқдорида ҳақ тўлаш тартибини жорий қилиш, соғлиқни сақлаш ходимларининг ягона таъриф тизимидаги разрядларни ўзгартириш ҳисобига ойлик маошларини ошириш, илмий текшириш институтларидаги жарроҳлик профилида ишловчи илмий ходимларнинг ойлик маошларини фоиз ҳисобига ойлик маошларини ошириш, илмий текшириш институтларидаги жарроҳлик профилида ишловчи илмий ходимларининг ойлик маошларини фоиз ҳисобида ошириш каби.

Долзарб саҳифалар турибди.

Куни кеча Республика Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси раёсати 1996 йил учун Республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан ўзаро битим тузид.

Ушбу шартномага биноан ишга ҳақ тўлаш, иш билан таъминлаш, иш ва дам олиш вақти, меҳнат муҳофазаси, ижтимоий-маиший, ҳуқуқий ҳимоялаш ва бошқа кўп масалалар бўйича муаммоларни ҳал қилиб олиш мумкин.

Олий Мажлиснинг IV сессиясида қабул қилинган янги Меҳнат Кодексида жамоа шартномасига катта аҳамият берилган. Ҳар бир пленум қатнашчиси ўзи ишлаётган жамоада конференция, семинар ва йиғилишларда бу қонун ҳақида тушунтириш ишлари олиб боришлари керак. Бу билан тиббиёт ходимларининг ҳуқуқий билимларини оширишга ёрдам берилади.

Нотиқ куюнчалик билан айрим касаба уюшма фаолларининг республикадаги амалда бўлган қонунларни яхши билмасликларини гапириб ўтди. Бунинг оқибатида ходимларимизнинг ойлик маошларини ошириш, уларга қўшимча ижтимоий имтиёзлар бериш имкониятлари амалда татбиқ этилмай қолмоқда. Жумладан, «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг даромадларидан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги қонуннинг VIII бўлим, 3-рўйхатида тиббиёт ходимларидан солиқ олинишида ойлик маошнинг 25 фоизи миқдоридан ортиқ ушланиши мумкин эмаслиги қайд этилган бўлса ҳам, жойларда мазкур имтиёзлар ўринли фойдаланилмаганлиги ачинарлидир.

1995 йил давомида республикамизнинг кўпгина вилоятларида соғлиқни сақлаш ходимларига ўз вақтида ойлик маошларини бермаслик ҳоллари юз берди. Ойлаб маошларни бермаслик одат тусига кириб қолган. Тўланмаган ойлик маошларнинг суммаси эса кундан кунга ортиб бормоқда. Жумладан, Қорақалпоғистон Республикасида, Сурхондарё, Бухоро вилоятларида бу масала жуда оғир аҳволга тушган.

Фарғона вилояти Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасида ибратли ишлар амалга оширилди. Ходимларга ойлик маошларини ўз вақтида бериш, маданий-маиший ҳордиқ чиқаришларини уюштириш, саломатликларини тиклаш, фарзандларини соғломлаштириш, қуйингки, имкони борича барча қулайликларни яратиш борасида эътиборга молик ишлар қилинган. Айниқса, соҳа ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг II қурултойида кўзда тутилганидек аҳолига малакали тиббий хизмат кўрсатишни яхшилашда ҳам муваффақиятларга эришилмоқда. Вилоят Соғлиқни сақлаш органлари билан ҳамкорликда олиб борилган ишлар натижасида 1355 та тиббиёт муассасидан 68 таси хусусийлаштирилди. Умумий касалланиш ҳоллари, оналар ва болалар ўлими, юқумли касалликларга чалиниши кескин камайишига муваффақ бўлинди. Қўқонда жаҳон талабларига жавоб бериладиган кўз касалликлари, Тошлоқ туманида қишлоқ, Фарғонада болалар стоматология ва болалар шифохонаслари қурилиб ишга туширилиши аҳолига малакали тиббий хизмат кўрсатишда катта аҳамият касб этди.

Республикамизда мулкчиликнинг шакллари ўзгариб, янги иқтисодий муносабатлар шаклланмоқда. Бу ўз навбатида қонун-қоидаларни билишни, тақозо этади. Қонунни билмаслик жойларда ходимларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қила олмасликка олиб келмоқда. Жумладан, Жиззах, Наманган, Сирдарё, Сурхондарё вилоятлари, Қорақалпоғистон Республикасида ходимларга нисбатан қонунда кўрсатилмаган интизомий жазо қўлланилиши юз берган.

Ходимларни бошқа ишга ўтказишда меҳнат қонуни қўпол равишда бузилган. Ходимлар ўз ҳохиши билан бўшатилганда меҳнат қонуни талаби бажарилмаган — маъмурият билан ходим ўзаро келишилмаган бўлса ҳам, икки ҳафталик огоҳлантириш муддати тугамаса ҳам, ишдан бўшатилган. Таътил бериш тартибига, меҳнат дафтарчаларини юритиш тўғрисидаги инструкция талабларига умуман риоя қилинмаган. Масалан, Республика Соғлиқни сақлаш касаба уюшмаси Марказий Қўмитасига Тошкент тумани «Оқ олтин» шифохонасининг хамшираси М. Ғуломовадан тушган аризани текшириш давомида унинг лавозимидан қонунсиз бўшатилганлиги аниқланди.

Меҳнаткашларнинг ҳуқуқий муҳофазасини таъминлаш, уларнинг меҳнат қонунлари билан таништириб бориш, ҳуқуқий тарғиботни кучайтириш борасида Бухоро вилоятида амалга оширилаётган ишлар диққатга сазовордир. Жумладан, вилоятда 500 дан ортиқ касаба уюшма фаоллари, 20 та ўртоқлик судлари, 10 га яқин ҳуқуқий маслаҳатхоналар ва 46 та меҳнат низомларини кўриш комиссияси иш олиб бормоқда. Йирик тиббиёт муассасаларида 25 га яқин ҳуқуқшунослар фаолият кўрсатмоқдалар. Шунингдек, вилоят касаба уюшмалари кенгашининиг меҳнат ҳуқуқлари мутахассислари билан биргаликда шаҳар ва туман тиббиёт профилактика муассасаларида «Очиқ хатлар куни» каби учрашувлар уюштирилмоқда.

Вилоят Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси ва вилоят Соғлиқни сақлаш бўлимига жорий йилда тиббиёт ходимларидан 16 та ёзма шикоят-норозилик аризалари тушган бўлиб, уларда иш ҳақи тўловидаги англашилмовчиликлар, имтиёзли пенсияга чиқишдаги тушунмовчиликлар, касалхона маъмурияти томонидан нотўғри жазо берилганлиги, нотўғри ишдан олинганлик, моддий ёрдам сўраганликлари баён қилинган. Бу аризалар тегишли мутахассислар билан биргаликда жойларга бориб текширилди ва ижобий ҳал этилди.

Хоразм вилоятида меҳнатни муҳофаза қилиш масаласи яхши йўлга қўйилган. Бу ерда ҳар йили энг яхши транспорт ҳайдовчиси кўрик конкурси ўтказилиши туфайли соғлиқни сақлаш муассасаларининг автомобил хўжаликларида йўл транспорт ходисалари рўй бермади.

Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш муассасалари раҳбарларининг кўпчилик қисми Тошкент шаҳар ҳокимияти соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси ва соҳа касаба уюшмаси шаҳар қўмитасининг ташаббуслари билан меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича ўқитилди ва уларга гувоҳномалар берилди. Бу масала бўйича Тошкент ва Наманган вилоятларининг бир қатор соғлиқни сақлаш муассасаларидан ибратли ишлар қилинди.

Шу билан бирга, Республика Соғлиқни сақлаш муассасаларида давом этиб келаётган йўл-транспорт бахтсиз ходисаларини гапириб ўтмай иложи йўқ. 1995 йилда бу бахтсиз ходисалар оқибатида 5 ходим ҳаётдан кўз юмди, 7 ходим оғир жароҳат олди. Касаба уюшма техника инспецияси томонидан соғлиқни сақлаш муассасаларида 260 га яқин меҳнат хавфсизлиги қоидалар бузилганлари аниқланди ва муассаса раҳбарларига уларни тугатиш бўйича таклифлар киритилди.

Соҳа касаба уюшма фаоллари пленумда кўтарилган кўпгина масалалар юзасидан фикр ва мулоҳазаларини билдирдилар. Меҳнатни муҳофаза қилиш масаласига жиддий эътибор бериш кераклиги қайд қилинди.

Пленум кўрилган мосалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Муҳаббат ЎРМОНБЕКОВА,
«Ишонч» мухбири.

Соликчига — синчковлик одат

БЕНЗИНФУРУШЛИК

Бухоро вилояти Ромитан туманининг Газбирон қишлоғида истиқомат қилувчи фуқаро В. Атауллаев 60 литр бензинни ноқонуний равишда пуллаётганда солиқ хизмати ходимлари томонидан ушланди. Туман судининг қарорига асосан бензин мусодара қилиниб, фуқаро В. Атауллаевга 1000 сўм миқдорида жарима солинди.

Қоракўл шаҳар М. Горький кўчасида яшовчи Б. Тўраев ҳам ноқонуний равишда 10 литр бензинни ўткинчи машина эгасига пуллаётганда қўлга тушиб, жарима «фойда» қилди.

Шуни айтадиларда «ўтники ўтга, сувники сувга» деб...

ДАНҒАРА «ЯНГИЛИК»ЛАРИ

Фарғона вилояти Дангара туманининг Оқжар қишлоғида жойлашган «НОДИРБЕК» хусусий тижорат дўкони мудири Мансур Тошпўлатов илгари касса аппаратисиз ишлагани учун маъмурий жазога тортилган бўлсада бундан ўзига тегишли хулоса чиқариб ола билмади. Яқиндаги текширувда солиқчилар яна унинг дўконда касса аппарати бўлгани ҳолда ишлатмаётганини қайд этдилар. Қайсарлик ҳам шунчалик бўладими Мансур ака? Ёки жарима тўлаш ва жазо олишларнинг хумори тутиб турадими?

Данғаранинг «Чиғоли» қишлоғидаги бошқа бир хусусий дўкон соҳиби Ғуломжон Мамадиев эса ун сотаётиб харидор ҳақидан «адашиб» 5850 сўмгина уриб қолди. Қорақалпоқ қишлоғилик Ҳошим Парпиев эса бир қоп уннинг устига 195 сўм қўйиб сотаётганда қўлга тушди. «Савдогар» дўкони хўжайини савдогарчилик дегани шу, деб ўйлаган бўлса янглишибди.

СОЛИҚЧИЛАР ЭСЛАТИБ ҚЎЙДИ

Ўзбекистон туманидаги «МУКАМАЛ» оилавий кичик корхонаси шоввозлари 89950 кило пахта тойини Москвадаги «РОССИЯ» ҳиссадорлик жамиятига жўнатишди-ю, бироқ ундан 15 фоиз фойдани давлат солиғига ўтказишни «унутиб» қўйишди. Буни уларнинг каттаси — Ҳикматилло Холбоев солиқчиларнинг кўмаги билан зўрға эслади.

Хотирангизга балли-е!..

КЎРГАЗМАДАГИ КАССА АППАРАТИ

Бувайда туманидаги ихтисослаштирилган чакана савдо базасига қарашли 3-сонли магазин мудири Мариф Имомов харидор ҳақидан 16 сўм ортиқча олиб қолди. Кейинги тафтишда эса дўкондаги моллардан камомад чиқди ва 199 790 сўм савдо тушуми касса аппаратидан ўтказилмаганлиги аниқланди. Шу тумандаги Чакана савдо ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли 12-дўкон текширилганда 1556 сўм камомад аниқланди. Мудири Ҳасанбой Топиболдиев бундан ташқари 63106 сўм савдо тушумини ҳам касса аппаратидан ўтказмаган экан.

Нима, касса аппарати кўргазмага қўйилганми?!

КИМГА ФОЙДА КИМГА ЗАРАР?!

Фарғона вилояти солиқ хизмати ходимлари 235- «Андижон-Самара» йўналишида қатновчи пассажир поездини текшираётиб 2-,4-,11- ва 14-вагонларида М. Абдуллажонов, Болтабоев, Рўзибоев, О. Худоёров, Ҳ. Жабборов, Ў. Сайфутдинов каби 36 нафар йўловчининг паттасиз кетаётганлигини аниқлашди. Бунга ким кўпроқ айбдор — «қуёнлармикан», темир йўлчиларми? Ёки икки томон ҳам шундан манфаатдормикин?!

Афтидан шундай, бироқ, сизу биз-чи?!

Ибодулла Ўсаров,
Давлат солиқ қўмитаси матбуот хизмати ходими.

ҲАЖ ЗИЁРАТИ — УЛУҒ ИБОДАТ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Муборак ҳаж зиёратига борувчиларга давлат томонидан ёрдам кўрсатиш» ҳақидаги қарори мусулмонлар қалбига катта ишонч, шодухуррамлик, имон-эътиқод ва мамнуният бахшида этди.

Шу муносабат билан мухбиримиз Мавороуннаҳр мусулмонлар диний идорасида бўлиб, муфтий, ҳожи Мухтор Абдулло, ноиблари шайх Юсуфхон Шокиров ва шу идоранинг халқаро бўлим бошлиғи Отақул Мавлонқуловлар билан суҳбатлашди ва дил сўзларини ёзиб олди.

Муфтий, ҳожи Мухтор Абдулло:

—Бисмиллоҳир раҳмонир роҳийм. Бу қарор биз мусулмонларга катта бир туҳфа, катта бир совға бўлди. Шу муносабат билан жума куни эрта билан диний идорамиз президиум аъзолари билан йиғилиш ўтказдик. Қарорнинг ҳар бир бандини ўрганиб чиқдик ва кенг маънода мушоҳада этдик. Диний идорамизга тегишли вазифаларни амалга ошириш режасини тузиб чиқдик. Қарорда ҳамма ишлар одилона ва оқилона ҳал қилинсин дейилган. Қолаверса, ҳаж зиёратига борувчиларнинг рўйхатини тузиш, олиб бориш ва олиб келиш, шунингдек, шу борадаги ҳамма ташкилий ишларни бизга ишониб топширганлиги Президентимиз ва ҳукуматимизнинг бизларга билдирган катта ишончи деб биламан.

Ҳажга борувчилар орасида олдин борганлар, биринчи марта борувчилар ҳам бор. Бизлар айниқса, биринчи марта борувчиларга катта эътибор беришимиз керак. Ҳажга бориш шартларига амал қилмоқ керак. Энг кераклиги мусулмон бўлмоғи даркор, балоғатга етган, ақли-хуши жойида ва соғлом бўлиши вожибдур. Яна шуни таъкидламоқ лозимки, ҳаж зиёрати ҳаражатига етарли пешона тери билан топилган, ҳалол ва покиза маблағ бўлиши керак. Ана шундай рукнларга амал қилган мусулмонларнинг қилган ҳаж зиёрати ҳақиқий ҳаж ҳисобланади.

Виждонан айтсак, ҳаж зиёрати у буюк ибодатдир. У ердан мусулмонлар покланиб, онадан янги туғилгандек мусаффо бўлиб қайтадилар. Шунинг учун ҳаж маросимларини мукаммал адо этмоқ жоиздир. Аллоҳ насиб этган бандалари ҳаж зиёратига бориш шарафига муяссар буладилар. Бир ойми ёки 25 кун давом этар экан, бу фурсатни жуда ҳам ғанимат, олтин давр деб билишлари керак. Бу галги ҳаж маросими мукаммал бўлмоқлиги ҳақида қайғуяпмиз, чора-тадбирлар кўрмоқдамиз. Элликбошилар масаласига алоҳида диққат-эътибор бермоқдамиз. Улар ўзига қарашли мусулмонларга ҳаж арконларини — фарзи, суннати, мустаҳабларини, дуоларини, тартибларини, одобларини, муддатларини, қоидаларини ўргатишлари керак.

Қолаверса, ҳаж зиёрати давомида ҳар куни эрта билан элликбошилар иштирокида мулоқот ўтказилади. Вужудга келган муаммолар ҳал қилинади ва шу кунги ибодат, зиёрат ҳақида тушунтириб борамиз. Бу йилги элликбошилар масъулияти кучайтирилди. Шунинг учун уларни ҳам ўқитамиз ва билимларини баҳолаб кўрамиз. Ўқимишли, билимдон, ислом арконларини яхши биладиган лаёқатли ходимларимизни элликбоши қилиб тайинлаймиз.

Яна тан-маҳрам масаласи бор. Ҳажга борувчи аёлларга тан маҳрам бўлиши керак. Чунки ҳаж зиёрати саёҳат дегани эмас. Бу маросимни ўзига яраша қийинчилик томонлари ҳам бор. Ҳар бир мусулмондан катта ирода, қатъиятлик талаб қилинади. Бутун дунёдан борган миллион-миллион одамлар фақат ибодат билан машғул бўладилар. Тоғларга чиқиши, ғорлардан ўтиши керак ёки адашиб кетишлари мумкин. Яна шундай ҳолатларга дуч келдикки, тиббий кўрикдан ўтган мусулмонларимиз орасида нафаси қисадиган, узоққа юролмайдиган, оёғи оғрийдиганлар ҳам бор экан. Ана шундай одамлар кўп қийналдилар, бизларни ҳам ноҳуш аҳволга солиб қўйдилар. Ўзлари эса ҳечқаёққа чиқа олмай қолдилар. Битта илтимосим бор — бу йилги ҳаж зиёратига борувчиларга — тиббий маълумотнома ёзиб берувчилар таниш-билишчилик, ошна-оғайнигарчилик ёки фалончини таниши деган тушунча билан ишламасалар деган ниятдаман. Ҳамма нарса виждон, имон-эътиқод ва катта масъулият билан амалга ошади, деган ишончдаман. Худо хоҳласа шундай бўлади.

Қуръони каримда шундай дейилган: «Мусулмонларга ҳаж қилиш фарз. Лекин бу ибодат ҳам жисмоний ҳам моддий томондан қодир бўлсагина мумкиндир. Уйдагиларни зориқтириб, оила аъзоларини ҳисобига бориб бўлмайди. Ҳаммаёқдан хотиржам бўлган, уйда қолаётганларни таъминлаб қўйган ҳолда боришга ҳақлидирлар. Моддий ва жисмоний томондан имкониятлари етарли мусулмонлар ҳаж зиёратига борсалар, ана шундагина бу ишлар ҳам одилона, ҳам оқилона ҳал қилинган бўлади.

Қилган йиғилишимизда ана шу масалаларни кўриб чиқдик. Қандай қилсак ҳожиларга қулайликлар яратар эканмиз, деб доим изланишдамиз. Қарорни ҳамма жойда бутун мусулмонлар ўқимоқдалар. Қайси вилоятдан неча киши боришини келишиб оламиз.

Ҳожилар учун эҳромлар либоси мавжуд. Шундай либосларни тикиш ва тайёрлаб бориш учун Бухородаги тикув фабрикасига буюртма бердик. Тўрт мингга яқин эҳром учун пул маблағларини ҳам ўтказиб қўйдик. Либослар ортиб қолса ҳам керак. Ўтган йилги ҳаж зиёрати ҳам яхши якунланди. Чунки ҳукуматимиз ҳожиларимиз ҳақида ҳар сония ғамхўрлик қилиб турди. Айниқса Жидда ва Арофатда байроғимизнинг ҳилпираб туриши қалбимизга катта ғурур, Ватанимиз келажагига улкан ишонч ва ифтихор туйғуларини ато қилди. У ердаги ватандошларимиз Ўзбекистон байроғини йиғлаб-йиғлаб кўзларига суртдилар ва ватан меҳрини сезгандек истиқлол шарофатини олқишладилар. Бу фурсат шундай қутлуғки, унда мўмин-мусулмонлар қалби соф, хулқи гўзал, руҳи камол топиб, инсон ҳаёти фаришталар ҳаётига ўхшаб кетади. Бу йил ҳам ҳаж зиёратига 3,5 мингдан кўпроқ мусулмонлар бориши кутилмоқда. У ердаги учрашувлар катта аҳамиятга эга бўлади.

Чет эллар билан алоқаларимиз мустаҳкамланиб бормоқда. Юртимизда дини исломни ривожланиб бораётганлиги, диний эркинлик берилганлиги, мусулмонларни тинч-осойишта яшаётганлиги катта бахтимиздир. Ҳайит кунларини дам олиш кунлари деб эълон қилингани фикримиз исботидир. Демак, юртимизда адолат тантана қилмоқда. 1996 йил «Амир Темур» йили бўлиши маданият, маънавият, урф-одатларимиз, миллий анъаналаримиз, дини ислом ривожланишидан далолатдир.

ШАЙХ ЮСУФХОН ШОКИРОВ:

— Ҳаж зиёрати ва рўйхат тузиш ва ташкилий ишлар билан бошқа идоралар шуғулланар эди. Мана энди айнан шундай ишлар диний идорамизга топширилди. Бу ишлар диний масала эканлиги ўз ифодасини топди. Бу қарор чет эллардаги мусулмонлар орасида ҳам қониқиш ҳосил қилмоқда. — Яхши акс-садо бўлади деб ишонаман. Ташкилий ишларни қандай қилсак яхши бўларкин, деб кўп маслаҳатлар бўлди. Чора-тадбирлар белгиладик. Режалар тузиб олдик. Ана шу ишларга идорамизнинг халқаро бўлим бошлиғи Отақул Мавлонқуловни мутасадди қилиб тайинладик. Ҳажга борувчилардан гуруҳлар тузамиз. Ҳар бир гуруҳда 49 та киши бўлади. Биз уларга битта элликбоши, яъни ҳожибоши тайинлаймиз. Элликбошига 49 та одамнинг рўйхати берилади. Сўнгра уларни ўзаро таништирамиз. Уларга ҳаж арконни ҳақида тушунча берамиз. Чунки мусулмонларнинг ҳаммаси ҳам ҳаж ибодатини чуқурроқ билмайдилар. Фарз қайси, вожиблари қайси, суннатлари қайси эканлигини тушуниб билиб олишлари керак. Бу борадаги таклифларимизни ҳукуматимиз қўллаб-қувватлаб турибди. Ҳужжатлаштириш ишларини тезлаштириш тадоригини кўриб чиқмоқдамиз. Ҳожиларимиз учун етарли миқдорда маблағ алмаштириб бериш миқдори қарорда аниқ ва равшан ўз ифодасини топган. Бу оталарга ғамхўрлик биз мусулмонларни тўлқинлантириб юборди. Аллоҳга шукроналар айтиб, Ватан ва истиқлол ривожи учун виждонан меҳнат қилишга бел боғладик.

Мусулмонларимиз ҳаж зиёратига соғ-саломат бориб, эсон-омон қайтиб келишлари учун «Ўзбекистон ҳаво йўллари» компаниясига ҳам салмоқли вазифалар юклатилди. Шуни қўшимча қилиш керакки, хусусий машиналарда ёки автобусларда борувчиларга розилик бермаймиз. Улар ташкилий равишда кўпчилик билан бирга боришлари маъқулроқ.

28 апрель куни Қурбон ҳайити бўлади. Ҳаж ибодати беш кун давом этади, яъни 27-28-29-30-31 апрель кунлари маросим бўлиб ўтади. Маросимлар бошланишига 5 кун қолганда тайёрагоҳлар ёпилади, зиёратчиларни қабул қилиш тўхтатилади. Ана шу кунгача ҳожиларимизни ҳар куни 2 рейсдан жўнатиб турамиз. Худо хоҳласа бу йилги ҳаж зиёрати ҳам мусулмонларга хос кайфиятда ўтади.

Мухбир: Қарорда кенг жамоатчилик фикрини ҳисобга олган ҳолда зиёратчилар рўйхати тузилсин дейилган. Шунда қандай ҳолатларни кўзда тутилган ва қайси хислатларга аҳамият бериладИ?

— Қарорнинг шу банди хусусида ҳар хил фикрлар билдирилди. Бизлар шунга келишдик. Далолатномани маҳалладан оладиган бўлдик. Маҳалла оқсоқоллари мурожаат қилган мусулмонларга далолатнома ёзиб бераётганларида қуйидаги инсоний хислатларга эътибор беришлари керак:

— шахснинг меҳнатсеварлиги, чин мусулмонлиги, ширин сўз, меҳр-оқибатли, имон-этиқоди, оилада ва маҳаллада ўзини тутиши, ҳаром-ҳариш ишлардан узоқроқ юриши, порахўрлик, зўрлик ёки ўғирлик қилмаслиги, илмга интилиши, Аллоҳни танигани, моддий ва жисмоний тарафдан имкониятлари етарлиги, фарзандларининг тарбияси, шунингдек мусулмонларга хос инсоний хислатларга эгалиги. Чунки маҳалла оқсоқоллари ҳар бир оила аъзоларини беш қўлдай яхши биладилар, деб ишонаман. Яна шуни айтишим керакки, айрим ёшларимиз ибодат мақсадида эмас, тижорат мақсадида бормоқдалар. Уларга ҳам ҳаж зиёрати улуғлигини, зиёрат сафари эканлигини тушунтиришимиз зарур деб ўйлайман.

— Ажратилган маблағлар фақат ҳаж ҳаражатларига ишлатилади деб суҳбатга қўшилди Отақул МАВЛОНҚУЛОВ ҳаж зиёрати, меҳмонхона, еб ичиш, қурбонлик қилиш ва ҳар турли хизматларга сарф қилинади. Ҳаж зиёратига тайёргарлик кўраётган мусулмонларга ниятлари вожиб бўлсин деб ният қиламан.

Муфтий ҳожи Мухтор АБДУЛЛО:

—Худо хоҳласа яқин кунларда мусулмонлар билан ойнаи-жаҳон орқали учрашамиз. Ана шу учрашувда мутасадди вазирликлар, идоралар ва Мавороуннаҳр мусулмонлари диний идорасининг режалари, вазифалари, масъулияти ва амалга ошираётган ишлари билан яқиндан танишадилар.

Ҳожиларимиз ҳам ҳар йилгидек Аллоҳга илтижолар қилиб, Ватанимиз ва мустақиллигимиз равнақ топишини, юртимизда тинчлик, тотувлик барқарор, фуқароларимиз имон-эътиқодга садоқатли бўлишликни ният қилдилар ва ўзлари шу ҳаётда намуна бўладилар, деб ишонаман. Президентимиз ва ҳукуматимиз олиб бораётган эзгу ва муқаддас ишларига Аллоҳнинг ўзи мададкор бўлсин. Яратганнинг ўзи ҳидоят йўлига бошласин «Аллоҳу-акбар» деб суҳбатга нуқта қўйдилар.

Суҳбатдош: Шомаҳмуд ШОБИЛОЛОВ.
«ИШОНЧ» мухбири.

• Тўйхат ўрнида

АЖАБ САОДАТ ЭРУР...

Суратда: Абдуҳамид Махсумов шогирдлари даврасида.

Бундан ўн йил муқаддам республика оммавий ахборот воситалари «фан-техника ютуқлари натижасида 6000000 сўм иқтисодий фойда кўрилмоқда», деган шов-шув билан бонг урганди. Орадан шунча вақт ўтди. Ўша вақтда бу ихтироларнинг муаллифи Абдуҳамид Махсумов Тошкент Давлат тиббиёт институтининг доценти бўлган бўлса, ҳозирда у профессор. Қолаверса, тиббиёт, пахтачилик, чорвачилик, енгил ва озиқовқат саноати соҳасида у ихтиро этган янгиликларнинг сони... 270 тадан ошиб кетди. Илмий ихтироларнинг 138 таси ишлаб чиқаришга татбиқ этилган. Гап шундаки, эндиликда бу ихтироларнинг қанча миқдорда иқтисодий фойда келтираётганини ҳисоблаб чиқиш амримаҳолдир...

Тошкентдаги III мактабда кимё ва астрономия фанларидан дарс берувчи Абдулҳақ ака Саидов деган муаллим бўларди. Коинотдаги сайёралар, уларнинг хусусияти, кимёвий моддаларнинг ажойиб мўъжизалар ярата олиши ҳақидаги маърузалари ёш Абдуҳамиднинг шуурини сеҳрлаб қўйганди. Эски шаҳардаги китоб бозорида кимё фанига доир нимаики китоб савдога чиққан бўлса шубҳасиз, эртасига Абдуҳамиднинг қўлида кўриш мумкин бўларди. Фанга қизиқиш уни 1954 йили Тошкент политехника институтига етаклади. Кимё-технология факультетида таҳсил олар экан, бу илмиуммонда ҳали ихтиро қилинмаган кашфиётлар бисёр эканлигини ҳис қилди. Шу боисдан ҳам институтни битирибоқ, илмий иш билан машғул бўлиш мақсадида Ўзбекистон Фанлар Академияси Полимерлар институтига ишга келди.

Ёш олимнинг илмий иш диссертациясини ёқлаш тарихи, айниқса, ажабтовур бўлди. Аспирантурани Тошкентда ўқиб турар экан, кимё фанидаги ноёб қобилиятини сезган устозлари уни Москвадаги Фанлар Академиясининг элементоорганик бирикмалари институтига илмий сафарга юборишади. Шу вақтга қадар биронта ўзбек шогирди бўлмаган академик В.В. Коршак ёш аспирантни ўқишга қабул қилишга қиладию, бироқ, маълум шароитлар тақозосига кўра номзодлик минимумини зудлик билан топширишни буюради. Илм соҳасида йўл қўйилаётган бундай мантиқсизликка қўли етмаган А.Махсумов бир ой ичида топшириқни аъло даражада бажаради. Одатда, аспирантлар уч йил давомида ҳимоя қиладиган номзодлик ишини у уч ойга етар-етмас ҳимоя қилиб, Тошкентга кимё фанлари номзоди унвони билан қайтади.

1972 йилдан буён 1-Тошкент Давлат тиббиёт институтида хизмат қилиб келаётган А.Махсумов фан ютуқларини ҳаётга татбиқ этиш бўйича катта ишларни амалга оширди. Маълумки, эндигина фарзанд кўрган онанинг кўкрак сиртида замбуруғ ва бошқа бактериологик вируслар кўп бўлади. Агар мурғак жон бактериялардан тозаланмаган кўкракни эма бошласа тамом деяверинг, унинг боши касалликдан чиқмай қолади. Шу сабабли она бадани спирт, пираксидводород ёки марганцовка эритмалари каби тиббий моддалар билан тозаланади. Аммо бу моддалар уй шароитида бўлмасачи... 1985 йилда А.Махсумовнинг лабораториясида кашф этилган таркибида антисептик қўшимчаси бўлган модда - «Покиза» атирсовунидан ана шу мақсадларда бемалол фойдаланиш мумкин бўлди. Ноёб атирсовунга нафақат жарроҳлик, акушер-гинекология соҳасида, балки оддий қазғоқни бартараф этувчи ҳоссаси мавжудлиги туфайли кенг омма орасида ҳам талаб ошди. Олимнинг бошқа соҳалардаги илмий изланишлари, ихтиролари ҳам бирин-кетин ишлаб чиқаришга татбиқ этила бошланди.

1990 йилда Жиззах шаҳридаги «Пластмасс» заводида олимнинг «Умумий ва биорганик кимё» кафедрасида ихтиро қилинган Ф-205 русумли янги бўёғи тажрибадан ўтказилди. Кенг истеъмолдаги ҳамда зарбага бардошли полистирол буюмларини, бошқа пластмасса жиҳозларни бўяшда Ф-205 бўёғи физик-химик хусусиятларини йўқотмаслиги ва бошқа сифатлари билан афзал деб топилди. Қолаверса, бу бўёқ ишлатилган полистирол буюмларининг ҳар минг донасидан 2094,04 сўм миқдорида маблағ иқтисод қилиниши аниқланди.

Фан-битмас-туганмас кон дегани. Нозик иқтидор, юксак билим эгасигина бу кондаги дуру-жавоҳирларни бир тизимга териб, унинг қадрини ошириб қўйиши мумкин. А.Махсумов ўзининг 35 йиллик илмий-муаллимлик ва жамоатчилик фаолиятида битта дарслик, тўртта илмий асар яратди. Халқаро анжуманларда 20 дан зиёд маъруза қилди. Унинг бевосита раҳбарлиги остида 33 нафар илму толиб номзодлик диссертацияси, тўрт нафари докторлик ишини ёқлашди. Энг қувонарлиси шундаки, домланинг этагидан «маҳкам ушлаган» 58 нафар талаба фандаги ўз ихтиролари учун патент олишга муваффақ бўлди. Улар илгари сурган илмий ғоялар ҳозирда халқ хўжалигининг деярли барча жабҳасида қўлланиб келинади.

Айни вақтда А.Маҳсумов ўз шогирди Саиджон Икромов билан биргаликда тоғ-тошлари ҳамда метан газининг қоришмасидан заҳарга чидамли сарбент моддасини олиш устида ишлаяпти. Сарбент тиббиёт ва саноатда ўта муҳим модда ҳисоблангани учун унинг ишлаб чиқарилиши Ўзбекистон иқтисодиётига миллион-миллионлаб фойда келтириши мумкин. Сарбент ишлаб чиқарадиган маҳсус ускунани тайёрлаб бериш учун эса Тошкентдаги А.Султонов номли Катализ институтига буюртма ҳам берилган. Олимнинг югурик замонда бир зум тўхтаб, енгил нафас олишга вақти йўқ. Кафедрада талабалар, лабораторияда кимё моддалари, кўчада унинг иҳтироси билан қизиқиб қолган нотаниш инсон, уйида турмуш ўртоғи, фарзандлари кутиб туради.

Шифокорлик — касблар ичида энг савоблиси бўлса ажаб эмас. Чунки инсон саломатлигини сақлаш, дардига малҳам бўлишдек улуғвор иш бўлмаса керак дунёда. А.Махсумов оилада шифокорлар сулоласини ярата олган инсондир. Турмуш ўртоғи Жамила опа Саидова 2-Марказий поликлиникада шифокор. Тўнғич фарзанди Абдумажид Маҳсумов жарроҳ, қизи Мажидахон кўз шифокори сифатида элга хизмат қилиб келишмоқда. Кенжа фарзанди Малика эса тиббиёт лицейида тахсил олмоқда. Фарзандлар камолини кўриш, уларни эл хизматига сафарбар қилишдек муқаддас ишга бош-қош бўлгандан Абдуҳамид ака ўзини бахтиёр ҳисоблайди.

Республикада хизмат кўрсатган ихтирочи, институтнинг «Биоорганик ва биологик кимё» кафедраси мудири, кимё фанлари доктори, профессор Абдуҳамид Маҳсумовнинг таваллуд топганига 60 йил, илмий фаолиятини бошлаганига 35 йил тўлди.

Юрт равнақи, фан истиқболи йўлида фидокорона меҳнат қилиш баробарида яхшилик билан ном чиқариш шоир айтганидек «Ажаб саходат эрур».

Нодир АЛИМОВ,
«Ишонч» мухбири.

ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИ

Жанубий Корея мутахассислари пойтахт вилоятининг Паркент тумани аҳолисига инсонпарварлик ёрдами бердилар.Бу ерга 20 шифокордан ташкил топган ўзига хос «тиббий десант» келиб тушди. Улар орасида жарроҳлар, игна билан даволовчи шифокорлар, доялар, доришунослар бор. Корейс ҳайрия ташкилоти ҳаракати билан ушбу тадбир амалга ошди.

Ҳафта давомида Паркентдаги марказий поликлиникада мутахассислар 2,5 мингдан ортиқ беморларни қабул қилиб, тиббий ёрдам бердилар. Уларга бепул дори-дармонлар ҳам тарқатилди. Корейс тиббиёт ходимлари ўзлари билан бирга бир тоннага яқин дори-дармонлар олиб келишганди.

Жанубий кореялик шифокорлар билан ёнма-ён маҳаллий поликлиника ва шифохонанинг тиббиёт ходимлари ҳам аҳолига хизмат кўрсатдилар.

ТУРКИЯЛИК ТАДБИРКОРЛАР ЎЗБЕКИСТОНДА

Туркиянинг қишлоқ хўжалик ва гўшт-сут маҳсулотларини қайта ишлашга ихтисослашган йирик «Яшар Холдинг» фирмаси раҳбарлари Ўзбекистонга келишди. Фирма директори С. Яшар бошчилигидаги турк ишбилармонларининг ушбу делегацияси гўшт-сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш давлат-ҳиссадорлик жамиятида бўлди.

Бу ерда ўтказилган музокаралардан сўнг «Тошкент гўшт-сут ҳиссадорлик жамияти» заводи базасида қўшма корхона ташкил этиш тўғрисида шартнома имзоланди. Яқин орада бу ерда янги технологик линиялар ўрнатилади.

Ушбу лойиҳани амалга оширишга Туркия томони 624 минг АҚШ доллари сарф этади. Жаноб Яшар таъкидлаганидек, янги қўшма корхонанинг очилиши Ўзбекистон билан Туркия ўртасидаги иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлашга қўшилган янги ҳисса бўлади.

Ф. ТЕМУРОВ.

Касаба уюшмаларида

Яқинда Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгашида масъул ходимлар, тармоқ касаба уюшма шаҳар қўмиталари раислари, молия ишлар ва ижтимоий сугурта бўлимлари мудирлари иштирокида солиқ ва солиқ тизимини ўрганишга бағишланган семинар-кенгаш бўлиб ўтди.

Анжуманни Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши раиси О. Ш. Сафоев қисқача кириш сўзи билан очди. Семинар-кенгашда Тошкент шаҳар Давлат солиқ бош бошқармаси бошлиғининг биринчи муовини — Х. З. Ҳошимов, ушбу бошқарманинг бўлим мудири А. Х. Файзиев, бош мутахассиси — И. А. Алимбоева, иштирок этишиб, солиқ сиёсатининг аҳамияти, солиқ қонунчилиги, солиқ тўлашдаги тартиб-қоидалар тўғрисида атрофлича маълумот беришди ва анжуман аҳлини қизиқтирган саволларга жавоб бердилар.

Фойдали анжуман

Сўнгра Тошкент шаҳар Хокимининг баҳорги ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ҳамда санитар ҳолатни яхшилаш ойлиги ўтказиш тўғрисидаги фармойишига асосан шу йилнинг 16 март куни умумшаҳар Митрофанов номли сув спотри саройини қайта тиклашга сарфланиши ҳақидаги масала ҳам кўриб чиқилди.

Йиғилишда «Тошкент шаҳар Ҳокимияти билан шаҳар касаба уюшмалари кенгаши ўртасида 1996 йилда аҳоли ва меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоя қилиш масалалари бўйича ҳамкорлик тўғрисида» битим имзоланганлиги, шаҳар касаба уюшмалари кенгаши бўлимларида амалга оширилаётган ишлар, янгиликлар, режалаштирилган тадбирлар тўғрисидаги ахборотлари тингланди.

Йиғилиш ишчанлик вазиятида, қизиқарли, жонли руҳда ўтди.

Улуғбек ПЎЛАТОВ.

ҲОСИЛ КЎПРОҚ БЎЛАДИ

Ўзбекистон Фанлар Академияси олимлари ғўза баргларини тўкишда ишлатиладиган таъсирчан янги кимёвий моддани ишлаб чиқдилар. У ўтган йил йиғим-терим мавсумида синовдан ўтди. Дефолиант таъсирчанлиги туфайли деҳқонлар тажриба майдонларидан одатдагидан анча кўп ҳосил кўтаришга муваффақ бўлдилар.

Заҳарловчи қуввати жуда паст бўлган ушбу дефолиантдан фойдаланиш жуда ўнғай: дорининг меъёрий миқдорини кузатиб, техник талабларга риоя этилса бас.

Янги барг тўкувчи дори «Сиҳат» номини олди. У Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланади. Шуниси диққатта сазоворки, бу дефолиант маҳаллий хомашёдан ишлаб чиқарилади. У «инжиқ» бўлмай, турли ҳароратда ҳам ўз хусусиятларини йўқотмай сақланади.

Ўз мухбиримиздан.

Маданият

САИДА ЗУННУНОВА ҲОТИРАСИГА БАҒИШЛАНДИ

Республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази вилоят бўлими Гулистон Давлат университети ҳамда республика Ёзувчилар уюшмаси вилоят бўлими билан ҳамкорликда «Лола» акционерлик жамиятида халқимизнинг севимли фарзанди, шоира ва адиба Саида Зуннунова таваллудининг 70 йиллигига бағишлаб хотира кечасини ўтказди.

Кечада «Маънавият ва маърифат» вилоят бўлимининг бош мутахассиси Б. Ўтанов, университетнинг ўзбек адабиёт кафедрасининг мудири, профессор, филология фанлари доктори Анқабой Қулжонов, шоира Баҳор Холбекова, ЎХДП вилоят кенгаши бўлими мудири О. Ортиқбоева ва бошқалар адибанинг ижоди ва ҳаёти ҳақида гапирдилар. «Гулистон гулдастаси» дастасининг ижрочилари томонидан шоиранинг қўшиқлари жаранглади, шеърларидан, ҳикоялардан намуналар ўқилди.

Н. ҚОСИМОВА,
«Ишонч» мухбири

БИЗДАН СЎРАБСИЗ

Саволларга Ўзбекистон Кимё саноати ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасининг Бош меҳнат ҳуқуқи нозири
Абдувоҳид АҲМЕДОВ
жавоб беради.

Мен 1933 йилда туғилганман, 1947-49 йилларда колхозда ишлаганман, II-гуруҳ армия ногирониман.
Пенсияга 30 фоиз устама олишга ҳуқуқим борми?

О.ЖЎРАЕВ,
Фарғона вилояти,
Сух тумани.

Амалдаги Ўзбекистон Республикасининг "Фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида"ги қонунининг 28-моддаси з/бандида белгиланган пенсияга энг кам иш ҳақининг 30 фоизи миқдоридаги устама Улуғ Ватан уруши йиллари (1941-45 й) фронт ичкарисида меҳнат қилган ва харбий мажбуриятни бажарган фуқароларга берилади.

Фикримизча, туман ижтимоий таъминот бўлими Сизга қўшимча пенсия тайинлашни қонуний асосда рад этган.

Ёшим 70 да. 1941 йилдан колхозда ишлаганман. Шунингдек, Каттақўрғон сув омбори қурилишида қатнашганман, 45 йиллик иш стажим бор.
Мен қандай тартибда пенсия олишим керак?

И.Кенжаев,
Самарқанд вилояти,
Пахтачи тумани.

Амалдаги пенсия қонунининг 27-моддасига мувофиқ, Сизга пенсия тайинлаш учун талаб қилинган иш стажидан (эркаклар учун 25 йил) ортиқ бўлган ҳар бир тўлиқ йиллик иш стажи учун, ўртача ойлик иш ҳақининг 1 фоизидан қўшимча-жами 20 фоиз оширилган пенсия тайинланади. Шунингдек, қонуннинг 28-моддаси з/бандида кўзда тутилган энг кам иш ҳақининг 30 фоизи миқдоридаги устама ҳам берилади.

Шу сабабли олаётган пенсиянгиз миқдори хусусида туман ижтимоий таъминот бўлимига мурожаат қилишингиз керак.

Якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланаётганларнинг (тадбиркорлар, фермерлар, хунармандлар ва ҳ.к.) меҳнат стажи, пенсия ва нафақа таъминоти ҳақида тушунтириш беришларингизни сўраймиз.

Сирдарё вилоятидан
бир гуруҳ фуқаролар.

Мамлакатимизда кўп укладли иқтисодиётга асосланган жамиятга ўтиш ва эркин бозор муносабатларини шакллантириш шароитида якка тартибда меҳнат қилаётган фуқароларни ижтимоий ҳимоялаш борасида қатор қонунлар ва ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган. Жумладан, "Иқтисодиётнинг давлат тасарруфида бўлмаган секторида банд бўлган фуқароларнинг меҳнат муносабатларини ҳамда уларни ижтимоий ҳимоялашни тартибга солиш тўғрисида" Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 8 февралдаги 57-қарори ана шундай ҳужжатлардан бири ҳисобланади.

Мазкур қарор билан тасдиқланган Вақтинчалик Низомда белгиланишича, деҳқон (фермер) хўжаликларида ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи, шунингдек, шахсий ёрдамчи (томорқа) хўжаликда банд бўлган ва ўзини-ўзи даромад билан таъминлайдиган фуқароларнинг меҳнат фаолиятлари (меҳнат дафтарчалари) туман (шаҳар) меҳнат биржалари томонидан ёки уларнинг фаолияти рўйхатга олинган маҳаллий ҳокимликлар томонидан қайд этилади.

Меҳнат стажининг давом этиши (муддати) тўғрисидаги ёзувлар ижтимоий суғурта жамғармасига мажбурий ажратмалар тўланганлиги ҳақида ҳужжатларга мувофиқ амалга оширилади. Якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланадиган фуқароларнинг дафтарчалари маҳаллий меҳнат биржаларида (иш билан бандлик давлат хизмати идораларида) сақланади.

Низомнинг III бўлим, 3-бандида таъкидланганидек, якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи шахслар, фермерлар, шахсий хўжаликларда банд бўлганлар ва шу каби фуқаролар ижтимоий суғурта маблағлари ва давлат маблағлари ҳисобидан амалга ошириладиган пенсия ва нафақалардан баҳраманд бўлишлари учун улар давлат солиқ идораларига ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ижтимоий суғурта жамғармаларининг жойлардаги идораларига белгиланган тартибда солиқлар ва мажбурий суғурта ажратмаларини тўлаган бўлишлари шарт.

Қисқа қилиб айтганда, давлат томонидан белгиланган солиқларни ва тўловларни тўлаётган якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи фуқаролар қариганда пенсия таъминоти, меҳнатга қобилиятини йўқотган пайтларда эса нафақа таъминоти ва ижтимоий ҳимоянинг бошқа воситаларидан фойдалана олади.

Қандай ҳолларда болали аёлларга 3 кунлик ҳақ тўланадиган қўшимча меҳнат таътили берилади?

Б.МОЙЛИЕВА,
Қашқадарё вилояти.

Амалдаги меҳнат қонунчилигига мувофақ (Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат Қонунлари-232-моддаси) 12 ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ болалик ёки 16 ёшга тўлмаган ногирон боласи бор аёлга ҳар йили ҳақ тўланадиган 3 кунлик меҳнат таътили қўшимча равишда берилади.

Навбатдаги саволларга
ҳуқуқшунос
Абдужалил Ҳасанов
жавоб беради

Мен уруш йилларида фронт ортида қилган хизматларим эвазига "Шуҳрат" медали билан тақдирланган эдим. Бироқ айрим сабабларга кўра медални ололмадим, пул мукофоти берилди. Айтингчи, ҳозир ҳам медални олишим мумкинми?

С.ТЕМИРОВ,
Қўқон шаҳри.

Ўзбекистон Республикасининг 5 май 1994 йилда Қонуни билан тасдиқланган "Шуҳрат" медали тўғрисида"ги Низомга мувофиқ "Шуҳрат" медали ва бу мукофотга оид тегишли ҳужжат тантанали равишда топширилади.

Сизга ҳам шундай тартиб асосида "Шуҳрат" медали топширилиши лозим.

Биз трактор заводида ишлар эдик. Ҳарбий хизматга чақирилдик. Айтингчи, йил якуни учун бериладиган мукофот пули бизга ҳам бериладими?

Қ.СОБИРОВ,
А.АҲАТОВ,
Тошкент шаҳри.

Амалдаги тартибга кўра йил мобайнидаги меҳнати эвазига йил якунида бериладиган маош ҳарбий хизматга чақирилганлик муносабати билан меҳнат шартномаси бекор қилинган ишчи ва хизматчиларга (агар бундай ҳисоб-китоблар меҳнат шартномаси бекор қилиниш даврида амалга оширилмаган бўлса) ҳам тўланади.

Мен фабрикада ишлайман. Кейинги ойларда маъмурият менинг иш ҳақимни нотўғри ҳисоблайдиган бўлиб қолди. Натижада ишдан анча кўнглим қолди. Ойлик маошим камайиб кетди. Пулим бўлмагани сабабли бир неча кун ишга чиқа олмадим. Бошқа ишчилар мукофот пули олдилар. Менга эса мукофотпули берилмади. Маъмурият менга нисбатан тўғри иш тутганми?

А.ҚОБИЛОВ,
Тошкент шаҳри.

Пул бўлмади деган баҳонада ишга чиқмаслик узрли сабабга кирмайди. Бунинг учун меҳнат қонунида қаттиқ интизомий чора белгиланган.

Мукофот пулининг белгиланмаганлигига эса Сизнинг ишлаб чиқаришга қўшган улушингиз йўқлиги ёки бошқа сабаблар (прогуль қилиш, сифатсиз маҳсулот тайёрлаш ва ҳакозо) асос бўлган бўлиши мумкин.

Мен ҳарбий хизматдан қайтиб аввалги иш жойимда меҳнатни давом эттираяпман.
Айтингчи, ҳарбий хизматдаги йиллар иш стажига қўшиладими?

К.ҚЎЧҚОРОВ,
Тошкент шаҳри.

Қуролли Кучлар сафида хизмат қилган давр умумий меҳнат стажига қўшилади. Давлат ижтимоий суғуртаси бўйича нафақалар тайинлашда ва кўп йиллик хизматлари учун мукофот тўлашда ҳарбий хизматдан бўшаб келганлар, уларнинг ҳарбий хизмат давридаги йиллар узлуксиз стажга қўшиб ҳисобланади.

Демак, Сиз ҳам шундай тартибдан фойдаланишингиз мумкин.

Омон Мухтор

"ФФУ"

РИВОЯТ-РОМАН

(Давоми. Боши ўтган сонларда).

Мулла Тошпўлат бозорни этак силкиб тарк этганидан кейин ҳам, эски пўстак устида ўтирган "ошна"сини унутмагани;
бозор унинг хаёлидан кетмаганига —
боис шу
эди!

Бошига қўқон дўппини қийшиқ қўндирган чувак юзли зот
бекорга бозорда ўтирмагандир; бу ерда бир ҳикмат бор! — деб ўйлаб,
Мулла Тошпўлат яна беихтиёр тинчини йўқотган эди.
Қолаверса, у ўғли борасида
қисинмай дардлашадиган
бир одамга муҳтож эди!

ЯНА БОЗОР...

Дастлаб
унинг иши юришмади...
Душанба куни бозорга борди.
Кейин, чоршанба.
Кейин, жумаи муборак.
Кейин,
пайшанба, якшанба кунлари ҳам борди.
Бозорда, дарвоза пинжида тизилган ёймачилар қаторида
кўр тўкиб ўтирган "савдогар" кўринмас эди!
Мулла Тошпўлат ёймачилардан
"ошна"сини сўраб-суриштирди.
Эзмароқ биттаси "ахборот" берди:

— Бу киши гоҳ ойлаб кўринмай ҳам кетаверадилар. Касал бўлсалар керак... Олим одам. Олдинлар китоб сотардилар. Ҳозир нима сотадилар, билмайман...

"У телбами-девонами!" — деган фикр Мулла Тошпўлатнинг кўнгли бир четида ҳамон сақланган эди! "Ахборот"ни тинглаб, ўз-ўзидан хижолат чеккандек, терга ботди.

Унга Эзма тушунтирди:

Эски пўстак устида ўтирадиган "ёймачи"нинг исми Ҳайдар Махсум экан! Унинг ҳам ҳовлиси шаҳар этагида. Лекин Мулла Тошпўлатнинг уйи Машриқ томонда бўлса, уники Мағриб томонда экан...

"Ошна"сини йўқотиб қўйган Мулла Тошпўлат, уйига борсаммикин, деб ҳам ўйлади. Истиҳола қилди! Ноқулай... Биров ишонмаслиги мумкин, аммо: "Ошнам ўз матоини сотиб, кетган бўлса-чи?!" — деган хаёлдан Мулла Тошпўлат энди безовталана бошлаган эди!

Орадан роппа-роса бир ой ўтгач, у
Ҳайдар Махсумни топди.
Ҳайдар Махсум бозорда аввалги алпозда — жиддий, кибор ўтирар эди.

Мулла Тошпўлат суюниб-ҳовлиқиб, "ошна"си бағрига отилди. "Ошна"сининг ёнига, пўстакка қўнди.

Улар шунчаки савдо қилиш эмас, қизғин суҳбатга тушиб кетишган эди...

Бу суҳбат бизнинг зукко одамларга
ғалати-эриш туюлар; бироқ
олдинги замон, ўзимиз томон учун у —
оддий, табиий эди!
Суҳбат бундай бошланди...
Мулла Тошпўлат:

— Кўринмайсиз, биродар, — деди. — Қаёқларда юрибсиз?! — деди. — Эчки тепдими?!

— Руҳ йўқ, ҳол йўқ, — деди Ҳайдар Махсум. — Атрофга қарамайсизми?! Дунёда ҳозир ақлнинг бозори касод. Ҳаммаёқ дабдала! Бир ярим йилдан буён яримтагина ақлни сотолмай ўтирибман! Нимасини сўрайсиз?!

— Хўп, мен сиздан оламан, дедим, оламан. Гапим гап! Лекин мен ўқимаганман?! кўп нарсани билмайман. Сиз менга тушунтиринг... Масалан, нега ярим ақлингизни сотмоқчисиз?!

— Яримтаси ўзимга етади! Ортиғи ортиқ экан! Фойдаси тегмагач... Ҳамма ерда ишлатавериб, чарчадим!

— Мен уни сиздан қандай оламан?! — сўради Мулла Тошпўлат. — Ўзимга эмас, ўғлимга керак... Ҳеч эс кирмаяпти! Сояга ўхшаб юрибди! Мени хонавайрон қиляпти!

— Олиш осон! Қиблага қараб ўтирибман, — деди Ҳайдар Махсум. — Менда шундай салоҳият бор. Қўлимни очиб, юзимга тортсам бас, ақлимни ярми ўғлингизга ўтиб кетади!

Шундан кейин...
бозор — барибир, бозор экан,
савдолашмай бўлмас экан! —
улар ҳисоб-китобга кўчишди.

— Мен билишим керак, — деди Мулла Тошпўлат. — Сотадиган матоингиз янгими ёки эскими?! Кичикми ёки каттароқми?! Оғирми, енгилми?! Менинг боламга тўғри келадими?!

— Катта, лекин оғир эмас! Эски, лекин янгидан яхши. Ишлаб турибди! Ўғлингиз хурсанд бўлади, — деди Ҳайдар Махсум.

— Менга қимматлик қилмасмикин?! Қурбим етармикан?!

— Қиммат эмас! Бунақа нарса учун сув текин... Икки минг танга!

— Икки минг кўп! Кўрмай туриб, оляпман... Минг!

— Минг етмайди! Бошқа сотадиган нарса топгунча бозорга келмайман. Рўзғорни тебратиш қийин...

Униси у деса,
буниси бу деди?!
талашиб-тортишиб, ахийри,
Мулла Тошпўлат —
Ҳайдар Махсумни бир ярим мингга кўндирди.
Ҳайдар Махсум бор барака, деб қўлини очди.
Алланималарни пичирлаб,
юзига фотиҳа тортди.
Мулла Тошпўлат бир ярим минг тангани қуртдек санаб, пўстак устига ташлади.

2
МУЛЛА ТОШПЎЛАТ...

Унинг кўнглида
Ҳайдар Махсумга қизиқиб,
танишиб қолганидан ҳам,
ниҳоят,
орани очиқ қилганидан ҳам —
ўкинч — пушаймонлик йўқ эди!
Дўппи тор келганда,
қадимдан одамлар
фолбинга боради. Дуохонга учрайди.
Ихлосу халос, дейди. Бу ҳам бир гап, дейди.

Мулла Тошпўлатнинг Ҳайдар Махсумга гирдикапалак бўлгани — аслида, шунга ўхшаган бир ҳол эди!

Сўнгги пайтларда у истаган кишидан ваъз эшитиш, ўғлининг бошидан етти қатла ўгириб, садақа қилишга тайёр эди! Унга, афтидан, Худонинг ўзи Ҳайдар Махсумни йўлиқтирган эди!

Шу билан бирга...
Мулла Тошпўлат
умрини анқайиб ўтказган эмасди;
ақлли одам эди!
у ўзини-ўзи алдагандек,
бунинг устига,
бозорда алдангандек
ҳолатни ҳис этмоқда эди!
Қандай бўлмасин,
Ҳайдар Махсумга "ёпишиб" олганидан
бирон натижа чиқишига— Мулла Тошпўлат
шубҳа-гумон қилмоқда эди!

Ҳайдар Махсум тўғрисида "телбами-девонами!" — деган фикр, шунча қуюқ-суюқ муомаладан кейин ҳам, барибир, Мулла Тошпўлатнинг кўнгли бир четида беркиниб қолавергандек эди!

(Давоми келгуси сонда).

Иродангни синаб кўр!

МАРДЛАР МАЙДОНИ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Президиуми, Республика Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, Ижтимоий таъминот ва Соғлиқни сақлаш вазирликлари коллегиялари ногиронлар ўртасида Республика спартакиадасини ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Қарорда таъкидланганидек, ногиронлар саломатлигини тиклаш бўйича 1996-2000 йилларга мўлжалланган Давлат дастурини амалга ошира бориб ногиронларнинг саломатликларини тиклаш ва мустаҳкамлашга имкон берадиган жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш айни муддаодир. Зеро, ногирон қавмларимизни жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш уларнинг саломатлигини тиклабгина қолмай, маънавий руҳлантиради, қадр-қимматларини оширади. Ҳаётга, жамиятга ишончларини мустаҳкамлайди.

Белгилаб қўйилдики, ногиронлар ўртасида Республика спартакиадаси ҳар икки йилда бир марта "Жасорат-Ирода-Ғалаба" шиори остида ўтказилади. Спартакиадада қатнашадиган командалар спортнинг ҳар хил турлари бўйича жойларда дастлабки саралаш мусобақаларида қатнашадилар.

Республика спартакиадасида таянч-ҳаракат аъзолари шикастланган, кўриш ва эшитиш қобилияти заиф бўлган ногиронлар қатнашади. Улар спортнинг волейбол, мини-футбол, шахмат, шашка, оғир атлетика, енгил атлетика, стол тенниси, сузиш турлари бўйича куч синашадилар.

Ногиронларнинг "Жасорат—Ирода—Ғалаба" республика спартакиадаси мусобақалари қарорда таъкидлаб ўтилганидек, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши, Республика Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, ижтимоий таъминот, Соғлиқни сақлаш вазирликлари, манфаатдор давлат органлари, жамоат ташкилотлари ва ҳомийлар кўмагида ўтказилади. Мусобақаларни, хусусан финал учрашувларни тайёрлаш ва ўтказиш бевосита Ўзбекистон касаба уюшмалари физкультура—спорт ташкилотининг Марказий Кенгаши ҳам Республика Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси зиммасига юкланади.

"Жасорат—Ирода—Ғалаба" республика спартакиадаси ногиронлар саломатлигини тиклаш билан бир қаторда улар орасидан энг кучлиларини, энг иродалиларини танлаш имконини беради. Мардлар майдонида синалган ва ғолиб чиққан жасоратли ногиронлар республикамизнинг терма командаларига жалб қилинади. Бу командалар ўз навбатида халқаро учрашувларда, Европа ва Осиё мусобақаларида қатнашиб Ўзбекистон шарафини ҳимоя қиладилар.

Шуни унутмаслик керакки, Спартакиада қатнашчилари —таянч-ҳаракат аъзолари шикастланган, кўриш ва эшитиш қобилияти заиф ногиронлар спортнинг волейбол, мини-футбол, енгил атлетика, оғир атлетика, сузиш, шахмат, шашка, стол тенниси турлари бўйича беллашадилар. Мусобақалар маҳаллалар, шаҳарлар, туманлар, вилоятларда ўтказилиб бу учрашувларнинг ғолиблари кейинги турларга ва ниҳоят Республика спартакиадасида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритадилар. Ғолиблар маҳсус дипломлар ва қимматбаҳо совринлар билан тақдирланадилар.

Жиззах вилоятидаги сопол- шиша буюмлар заводи жамоаси кўп ва сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш учун ғайрат қилмоқда. Маҳсулотни харидорга топширишдан аввал лабараторияда кўздан кечирилмоқда.

Суратда: инженер-лаборантлар Майя Пакульевич ва Нина Сергеевна маҳсулот сифатини текширишмоқда.

Б.ТЎРАЕВ олган сурат.

ФАРҒОНАДА "БИЗНЕС-ФОНД"

Хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнесни қўллаб —қувватлаш жамғармаси ("Бизнес—фонд") ташкил этилиши вилоятда иқтисодий ислоҳотларнинг боришига катта таъсир кўрсатмоқда. "Бизнес-фонд", унинг шаҳар ва туманлардаги ҳудудий бўлимлари ҳозирги пайтда хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнесга молиявий ёрдам кўрсатиш, имтиёзли кредитлар бериш асосида инвестиция лойиҳаларини маблағ билан таъминламоқда. Янги жамғарма қишлоқларда ишлаб чиқариш инфраструктурасини шакллантиришда қўшимча имкониятлар очаяпти. Биргина ўтган йилнинг июнь—декабрь ойлари давомида ишбилармонларга 40 миллион сўмлик кредит ажратилди. Масалан, "Алекс" фирмасига 6 миллион сўмлик кредит тиббий спирт ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун берилди. Ҳадемай ишга тушадиган бу мини—завод бир сменада 200—300 литр тиббий спирт тайёрлайди.

Ҳозирги кунда "Бизнес—фонд" вилоят бошқармаси тадбиркорлар уюшмаси, тадбиркор аёллар уюшмаси билан ҳамкорликда ишлаб, фаолият доирасини кенгайтирмоқда.

Ўтган йили вилоятнинг 4 та шаҳрида ва 14 та туманида хўжалик ҳисобидаги "Бизнес—Фонд" бўлимлари ташкил этилди. 800 тадбиркорга маънавий, ҳуқуқий ва иқтисодий ёрдам кўрсатилди. шу жумладан 473 ишбилармон имтиёзли кредит олиш, 180 тадбиркор бизнес — режа тузиш, 150 дан ортиқ киши эса кичик корхоналар очиш ва ишларни юритиш имкониятига эга бўлдилар. "Бизнес—фонд" вилоят бошқармаси шаҳар ва туман ҳокимлари билан биргаликда қишлоқларда янги иш жойларини ташкил қилиш, қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш бўйича муҳим тадбирларни амалга оширмоқда.

Аҳмаджон Тўхтасинов
"Ишонч" мухбири

Маданият

ЮКСАК МУКОФОТ СОҲИБАСИ

Зулхумор Дадажонова Поп туманидаги 10-ўрта мактабни (ҳозирда гимназия) 1963 йилда олтин медаль билан тамомлаган. Ёшликдан педагог бўлишга аҳд қилган Зулхумор опа Қўқон Давлат педагогика олийгоҳининг она тили ва адабиёти факультетида таҳсил олди.

Йиллар ўтди. З. Дадажонованинг иш услуби туман халқ таълими ходимларида катта қизиқиш уйғотди. Ўқувчилар дилига йўл топиб, янгиликка интилиб меҳнат қилиши унга обрў келтирди. Бир неча йил туман халқ таълими бўлимида услубчи бўлиб хизмат қилди. Ҳозир эса Хўжаобод қишлоғидаги А.Навоий номли 36-ўрта мактабда ёшларга сабоқ бермоқда.

Яқинда Зулхумор опа ҳаётида қувончли воқеа рўй берди. Унинг меҳнатлари муносиб баҳоланиб, "Соғлом авлод учун" ордени билан мукофотланди.

Рустамали МАМАДАЛИЕВ,
"Поп тонги" газетаси
радиоэшиттириш бўлими
мудири.

Мозийдан дараклар

"ДУНЁ МАДАНИЯТИНИНГ КАЛИТИ"

Туркий қабилаларнинг она юрти — Турон—ҳозирги Ўрта Осиёдир. Бу масалани атрофлича талқин этишдан олдин "Ўрта Осиё" деган жуғрофий тушунча доирасига кирувчи сўзга ойдинлик киритиб ўтишга тўғри келади. Жумладан, Шарқ ва Ғарб жуғрофий олимлари Осиё қитъасини Шарқий Осиё, Ўрта Осиё, Ғарбий Осиё каби қисмларга бўлишади.

Бизнинг фикримизча, Ўрта Осиё доирасига шарқда Ҳинган тоғларидан тортиб, ғарбда Каспий денгизигача, шимолда Олтой тоғларидан жанубга томон Ҳимолай тоғларигача бўлган жойлар киради. Бу ҳол аввало азалдан шундай бўлиб келганлиги маълум. Мана шу "Ўрта Осиё" доирасига кирувчи поёнсиз музофотнинг марказий қисми бизларга тарихан қон-қариндош бўлган уйғурларнинг юрти, Еттисув, ҳозирги Ўзбекистон, Қирғизистон, Туркманистон, Тожикистон каби музофотларни ўз ичига олади. Турли элатлардан ташкил топган туркий қабилалар энг қадим замонлардан тортиб Тангритоғ, Қорақурум тоғлари, Торим водийси (уйғурлар юртининг бир вилояти ҳ.к.)да, Тангритоғ билан Олтой тоғлари оралиғидаги Жунғория кенглигида, Или водийларида, Иртиш дарёси ва Болхаш кўли оралиғидаги жойлар, жанубий Сибирия, Мўғулистон музофотидаги Селенга, Урхун, Тугла, Керулун дарёлари водийлари — Кангсуда, Мовароуннаҳрнинг барча ўлкаларида, Шарқий Хуросоннинг кўпгина вилоятларида муқим яшаб келганлар.

Хусусан, бундан олти минг йил муқаддам дунё маданиятининг энг қадимги бешикларидан бири бўлган Месопотамияда ёзув ижод қилинган эди. Кўҳна юнон тарихчилари ҳозирги Ироқдаги Дажла ва Фрот дарёларининг оралиғидаги жойларни "Месопотамия" деб аташган. Бу юнонча сўз бўлиб "икки дарё оралиғи" деган маънони англатган. Дажла ва Фрот дарёлари ҳозирги Туркия сарҳадларидан бошланиб, шарққа қараб оқиб бориб Форс қўлтиғига қуйилади. Бу икки дарё бўйидаги ўлкаларнинг тупроғи ҳосилдор, суви мўл бўлиб, қишлоқ хўжалиги учун жуда ҳам мос келарди. Айни замонда икки дарё водийсининг жанубий қисмидаги асосий маҳаллий халқ шумерлар бўлиб, энг дастлабки ёзувни шулар яратган. Дастлабки ёзув ижод қилингандан кейин, бу ёзувнинг кўринишлари Миср ва Яман шарқидаги халқларда ҳам пайдо бўла бошлаган.

Бизнинг аждодларимиз эса, эрадан икки минг йил муқаддам тарих саҳнига чиққанлар. Бу даврларда шумерлар ижод қилган ёзув асосида яратилган Арамей ёзуви аждодларимизга кириб келган. Суғд ёзуви билан Кўктурк ёзуви (Уйғур—Урхун ёзувининг ҳам кўриниши ўша Суғд ёзувидан кўпам фарқ қилмаган.ҳ.к.) бир-бирига ўхшаб кетишлиги шу иккала ёзувнинг асоси Арамей ёзувидан келиб чиққанлигини ҳам бевосита кўрсатади.

Қариндош аждодларимиз тарих даврига киргандан бошлаб, то мелодий XIV асргача кечган узоқ вақт мобайнида, улуғ Ўғуз империяси - мелоддан аввалги 220-216 йилгача ҳукм сурган. Оқ ҳун Эфталитлар империяси мелодий 420-551 йилгача ҳукм сурган, Улуғ Кўктурк хоқонлиги 551-745 йилгача ҳукм сурган, Уйғур-Урхун хоқонлиги 646-845 йилгача ҳукм сурган, Уйғур Идиқут хоқонлиги 850-1335 йилгача ҳукм сурган, Уйғур Қорахонийлар давлати 850-1212 йилгача ҳукм сурган, Ғазнавийлар султонлиги 960-1187 йилгача ҳукм сурган, Улуғ Салжуқийлар султонлиги 1040-1157 йилгача яъни салжуқийлар ҳукмдори Санжар Малик ҳукмронлигининг охиригача давом этган. Хоразмшоҳлар давлати эса, 1156 йилдан 1231 йилгача ҳукм сурган, Сайидия хонлиги 1504 йилдан 1678 йилгача ҳукм сурган. Улар шубҳасиз бой маданиятли давлатлар бўлиб инсониятнинг тарихий тараққиёта беназир ҳиссаларини қўшганлар.

Ўрта Осиё энг қадимий пайтлардан тортиб нафақат туркий эл-элатларнинг она юрти бўлибгина қолмасдан, балки дунё маданиятининг энг кўҳна, машҳур олтин бешигининг бири ҳам бўлиб келганлиги шубҳасиздир. Шунинг учун, тарихчи Морган: "Дунё маданиятининг асосий калити Торим водийсига кўмилгандир. Бу калит қачон топилса, шунда дунё маданиятининг сири ҳам аниқ очилгусидир"-деган экан.

Биз яшаб турган она замин Ўрта Осиёнинг ғарбий қисми ҳисобланиб, унинг қадимий давридаги табиий шароити ҳам худди юқорида қайд этиб ўтган аҳволдан деярли фарқ қилмаслиги археологик далилий ашёлардан яққол кўринади.

Неча ўн минг йиллар илгари, Ўрта Осиёнинг табиий иқлими ҳозиргига қараганда нам бўлиб, ёгин-сочин кўп бўлган. Шу сабабдан, қадимда Ўрта Осиёдаги тоғларнинг музлик, қорлик чўққилари ва баланд қияликларидан кун нурида эриб ҳосил бўлган сувлар ниҳоятда лиммо-лим дарёларни, катта-катта ички денгизларни, кўлларни пайдо қилган. Бундай табиий шароит Ўрта Осиёда деҳқончилик, чорвачилик хўжалигининг тараққий этишига яхши имкон яратиб бергандан бошқа, ўрмонлар ва ҳайвонларнинг ҳисобсиз етилишига ҳам қулай шароит яратиб берган.

Ўрта Осиёнинг шарқий қисми, асосан Торим водийси ва бизнинг ғарбий қисмимиз бениҳоя маҳсулдор ва мўл ҳосиллик ерлар бўлган. Ўша пайтлардаги Торим водийсида жойлашган Таклимакон қумлиги, Жунғориядаги Қурбон Тунгут қумлиги, Туркманистондаги Қизилқум саҳроси, Ўзбекистондаги Қорақум каби қатор саҳролар йўқ эди. Ҳозирги Сайрам, Баграш, Лобнор, Борқул, Болхаш, Орол кўллари ниҳоятда катта кўллар бўлган экан. Торим дарёси, Талас дарёси каби бир қатор дарёларнинг сувлари жуда кўп бўлиб, уларнинг ирмоқлари Ўрта Осиёни худди ўргумчак туридек қоплаб турганлигини илмий тадқиқотларнинг аниқ хулосаси кўрсатади.

Ниҳоят сиёсий аҳволга келсак, ўлкан Турон музофотига ҳинд-оврупо лаҳжасида сўзлашадиган халқлардан дин тарғиботчилари (будда, оташпарастлик, моний, насроний каби динларни тарқатувчилар) савдо-сотиқ билан шуғулланувчи савдогарлар ниқоби остида кириб келганлар. Бундай кишиларнинг келишига умуман халқлар орасидаги тарихий, сиёсий, иқтисодий, маданий, диний муносабатлар сўзсиз сабаб бўлган. Масалан, Қўшон империяси мелоддан аввалги 50-йилдан мелодий 420-йилгача ҳукм сурган. Унинг императорларидан бири Канишка II нинг вақтида мелодий 78-йилдан 123-йилгача яшаган, тўғрироғи ҳукмдорлик қилган. Ана шу император Ҳиндистонда ҳам ўз ҳукмронлигини мустаҳкамлагандан кейин, Хўтан, Ёркент, Қашқар хонликларини ҳам ўз империяси таркибига қўшган эди. Келиб чиқиши жиҳатидан улуғ ёзувчилардан бўлган Канишка II буддизмнинг содиқ ҳомийсигина эмас, балки айни бир вақтда будда динининг Кушон империясида яшаган турли халқлар орасида асосий ҳукмрон ўринга эга бўлиб қолиши учун ҳормай-толмай курашган, жонбозлик кўрсатган ягона шахс ҳам ҳисобланади. Шу сабабга кўра, Канишка II вақтида Ҳиндистондан кўплаб ҳинд роҳиблари Ўрта Осиёнинг ғарбий ва шарқий қисмларига оқиб келишда давом этганлар.

Бундан бошқа Оқ ҳунлар салтанатининг императори Аттила давридан тортиб, мелодий 567-йилгача бутун Ўрта Осиё хонликлари Оқ ҳунлар империяси ҳукмронлигида яшаган вақтда Ҳиндистонга ҳам ҳукмрон бўлган эди. Шу боисдан Ўрта Осиё ва Ҳиндистон ўртасида нафақат дин, балки, сиёсий—иқтисодий, ижтимоий—маданий алоқалар ривожланган эди. Бинобарин, бу ҳол ўша қадимда қўйилган ва ўзаро дўстликка асосланган тамал тошининг самарасини ҳозир ҳам кўриб турибмиз.

Ҳабибулла ЗАЙНИДДИН.

Нишона

ТУЙҒУЛАРДАН БИТИЛГАН ҚЎШИҚ

Очил Тоҳирнинг шеърларини ўқиганингизда тўргайлар навоси ҳоким бўлган кўз илғамас беҳудуд яйловлар бағрида юргандек ҳис этасиз ўзингизни. Қолипга сиғмаган жунбушли туйғулар садоси гоҳ жўшқинлик, гоҳ бироз мунг билан сизга йўлдош бўлади.

Яқинда «Насаф» нашриёти шоирнинг «Қарз» номли тўпламини чоп этди. «Қарз» шоирнинг Ватан ва Халқ, Ота ва Она, Иймон ва Эътиқод олдидаги муқаддас бир масъулиятидан нишона...

АДАШГАН ОДАМ

Руҳингда яшайди таҳлика, ҳадик,
Юрагинг ягирдир гуноҳ тошидан.
Йўқ, яшай олмайсан сен бундан ортиқ,
Ичингга ютилган алам ёшидан.

Очилиб сўзлашга йўқ бирор киши,
Қисиниб-қимтиниб юрасан мудом.
Ҳамманинг ўзига етар ташвиши,
Тополмай доғдасан кўнглингга ҳамдам.

Исмсиз дардлардан рангларинг синиқ,
Ботмон тош юкидан оғирдир қадам.
Сени ўлдиради армон, ҳўрсиниқ,
Ҳаётда бир марта адашган одам.

ТУРКИСТОН

Туркистон, Туркистон, она Туркистон,
Тилимланган қовундек тилинган юрт.
Бўм-бўш вужудларда саргардон имон,
Номинг тилдан бадарға қилинган юрт.

Қанча киприкларда юлдуз лашкари,
Ноҳақлик дорига илинган бошлар.
Менинг Қуҳинурим, кўзим гавҳари,
Кўксимда оз гуллар сўлган оғочлар.

Гоҳо Бобон бўлиб, гоҳ Султон Содиқ,
Гоҳо Номоз бўлиб, от сўрдинг шитоб.
«Ватан эрки учун, бизлар отилдик,
Рост бўлсин сизларга чиққан ҳур офтоб».

Хотирот-кирланган музнинг синиғи,
Борса қайтмас йўлдек азобли кечмиш.
Беомон жанглардан тиғнинг чандиғи,
Кўксингда тирилиб ура бошлар ниш.

Ширин ёлғонларнинг сархуш оҳанги,
Ром қилди ўзига кўп йил, кўп замон.
Тилда сохта қувонч, дилда ғам занги,
Эрку адолатга бермади имкон.

Гоҳо ори келиб титраса ғурур,
Турли баҳоналар топиб овутдик.
Дунёда йўқ дея бундай бахт-сурур,
Сароб туйғулардан қўшиқлар битдик.
Қизил тил учида музлаган савол,
Етмиш тўрт йил қолди беун, бежавоб.
Гарчи остонада турса-да завол,
Мудроқ кўзимиздан аримади хоб.

Асрий эрк ғурурининг қоплади ғубор,
Қуллик ватан қилди чап кўксинг узоқ,
Машраб насибаси-Маҳмуд қурган дор,
О, қанча бошларга у бўлди сиртмоқ.

Туркистон, Туркистон, она Туркистон,
Намчил кўзларингда кечмиш хотирлар.
Бағримизга қайтди Чўлпону Усмон,
Ва мард ўғлон Мулло Жумо ботирлар.

Бугун она тилим, урфи туркона,
Истиқлол туғидан топмоқда юрт шон.
Токи фидоийлар барҳаёт она,
Ортига дўнмагай доғули замон.

Туркистон, Туркистон она Туркистон...

Очил ТОҲИР

Тошкент маиший-хизмат таъмирлаш ҳиссадорлик жамиятида касбини ардоқлаб эл меҳрини қозонаётганлар талайгина. Уста Суннатилла Яхёев ана шундайлардан бири. У ўттиз йилдан бери кўз ойнакларни таъмирлаб, мижозлари олқишига эришмоқда.

Суратда: уста С.Яхёев.

У.Усмонов олган сурат.

МАМЛАКАТЛАР, ОДАМЛАР, ОДАТЛАР

«ОДАМ АТО» БОҒИДАГИ ЁНҒОҚ

Ҳинд уммонининг ўртасида жойлашган Сейшал ороллари ташқи дунёдан ажралган, инсон қадами етиши қийин бўлган жойлардан бири. Сейшал давлатининг байроғида норжил ёнғоғининг рамзий тасвири ифодаланган.

Сейшал ёнғоғининг маҳаллий номи Коко-де-Мер. У улкан дарахт бўлиб, бўйи 25-30 метр, меваси ҳам дунёда энг катта, яъни қўшалоқ ёнғоқ бўлиб, оғирлиги 20-25 килограмм, баргларининг узунлиги 3-4 метр келади, айрим ҳолларда 40 килограммга ҳам етиши мумкин. Ёнғоқнинг кўндаланг кесими 35-40 сантиметр, узунлиги эса 50-55 сантиметрга боради.

Дастлаб бу улкан ёнғоққа ўрта асрларда сайёҳлар дуч келганлар. Бу баҳайбат ёнғоқни денгиз оқимлари Малдив ороллари соҳилига, Ҳиндистоннинг жануби-ғарбий ғирғоқларига ҳам олиб борган.

Жанубий Ҳиндистон ва Малайзия оролларида унинг шифобахш хоссалари ва имкониятлари ҳақида ривоятлар тарқалди. Ёнғоқ мағзининг кучи, қуввати ва шифобахш хусусиятлари ҳақида Шарқ табобатида илмий асарлар битилди. Кўпинча Сейшал ёнғоғига олтин ва кумушлар билан нақш берганлар, гул чизганлар, қимматбаҳо тошлар қадаб, ибодатхоналарнинг меҳробларига қўйганлар.

Қадимги сайёҳлар ва савдогарлар Коко-де-Мернинг мўъжизавий ҳосиятига ишонганлар. Жумладан уммонда сузиб юрган улкан ёнғоқни тутиб олган савдогарларнинг иши ўнгидан келиб, омад кулиб боқармиш, сайёҳлар эса денгизда соғ-саломат ва бешикаст сафар қилармишлар.

Рим императори Рудолф II (1552-1612) Голландия адмиралининг ихтиёридаги бир дона мўъжизали ёнғоқ учун 4000 дона олтин танга берганлиги ҳақида ҳужжатлар бор.

Малдив султонлиги, ороллар соҳилига оқиб келган Коко-де-Мер ёнғоғини султонликнинг мулки деб эълон қилган. Мазкур уммон туҳфасини тутиб, ўзига олган кишига эса икки қўлини кесиш жазоси қўлланилган.

Ўрта асрларда бу ёнғоққа «саккизинчи мўъжиза» сифатида қаралган. Ҳиндлар эса «Муқаддас ёнғоқ» бахт-саодат рамзи, кишини ёшартириш, инсон вужудини мустаҳкамлаш, куч-қувватини тиклаш хусусиятига эга бўлган мева деб ҳисоблаганлар. Шунга кўра қадим замонларда Сейшал ёнғоғининг бир донасини қимматбаҳо буюмларга, ҳатто бутун бир савдо кемасидаги молга айирбошлаш ҳоллари кузатилган экан, уни катта маблағ ҳисобланган 5000 фунтга сотиб олган кишилар ҳам бўлган.

Бу мўъжизали ёнғоқ ҳақида европаликлар дастлаб Магелланнинг дунё саёҳатида иштирок этган Пигафеттанинг Ява оролидаги кишилардан эшитганлигини ҳикоя қилган кезлари хабар топганлар.

1634 йилда Амстердам шаҳрида мўъжизавий ёнғоқ билан турли касалликларни даволаш усуллари баён этилган махсус китоб ҳам чоп этилган. Немис набобатшуноси Георг Румф (1627-1702) Малайя архипелаги ўсимликларини тавсифловчи олти жилдли китобига мўъжизали ёнғоқни киритган ва уни «Малдив ёнғоғи» деб атаган.

Қадимги адабиётларда Сейшал ёнғоғи ўсадиган оролни «Одам Ато ва Момо Ҳаво яшаган жой-жаннат» деб юритишган. Сейшал ороллари ҳақиқатан ҳам Етти иқлимдаги энг сўлим, энг дилрабо гўшалардан бири. Ривоятга кўра, Одам Ато шайтон васвасасига учраган Момо Ҳаво тавсияси билан (жаннатда абадий яшаш умидида) ана шу ёнғоқни тановвул этганлар. Шу боис улар жаннатни тарк этишга мажбур бўлган эканлар. Улар «Жаннат ороллари»дан Шри Ланка оролига ўтганлар.

Дарҳақиқат Шри Ланка оролида «Одам Ато» тоғи бўлиб, унда жанубдан шимолга Ҳиндистон томонга қараган катта из — Одам изи ҳамон сақланиб қолган. Бу қадам мусулмонлар билан бирга бутун Шри Ланка халқларининг ҳам зиёратгоҳига айланган. Ривоятга кўра Одам Ато ва Момо Ҳаво Шри Ланкадан Одам Ато кўприги орқали Ҳиндистон ҳудудига ўтган эканлар.

Коко-де-Мер ҳақиқатан ҳам антиқа дарахт бўлганидан, дунё набототшунослари эътиборини ўзига тортган, улар Сейшал ёнғоғини Етти иқлим ўсимликлари ичида ҳақиқатан ҳам «Ўсимликлар мўъжизаси» деб тан олганлар.

Мазкур дарахт 25-30 ёшга етганда ҳосилга киради. Меваси 8-10 йилда пишиб етилади, унинг ранги кўкимтир зайтун рангида бўлади. Ёнғоқнинг 3-4 таси қўшалоқ бўлиб етишади. Бир қўшалоқ ёнғоқнинг оғирлиги 150 килограммга боради. Бу дарахт 100 ёшда камолотга етади ва 700-1000 йил яшайди.

Сейшал ёнғоғининг пўчоғи анча қаттиқ бўлиб, ундан ҳар хил идишлар: чўмич, коса, катта ва чуқур ликопча, сув идишлар ясалган. Булар ўзига хос чинни-асбоблар қаторида ҳисобланади.

Коко-де-Мернинг бир неча метр узунликдаги япроғи елпиғичсимон бўлиб, уйларнинг томини ёпадиган материал сифатида фойдаланилади. Кичик кулбаларнинг томини ёпиш учун 2-3 та япроқ кифоя қилади. Шунингдек, еллиптичсимон япроғидан сават, бош кийим, бўйра, қутилар ясалади-тўқилади.

Кейинги йилларда, орол билан самолёт қатнови йўлга қўйилгач, сайёҳлар учун машҳур ёнғоқ энг мақбул, энг ноёб совғага ҳам айланган. Эҳтиёж кўпайганлиги сабабли эндиликда, мазкур ёнғоқ бир донасининг нархи 150-200 долларгача туради.

Улкан ёнғоқ камдан-кам табиий ҳолда пўсти олинмасдан сотилади. Кўпинча ёнғоқнинг пўсти олиниб, қайта ишлангач сайқал берилади, кейин лак суртилади, уйиб нақшлар солинади. Ўзига хос мўъжазгина ёнғоқ қутичалар ҳам ясалади.

Сейшал ёнғоқлари муҳофаза остига олинган.

МИРОРТУҚ МИРАБДУЛЛОҲ ЎҒЛИ.

СЎЗ ТАГИДА СЎЗ БОР

Олмосга тенг келадиган қимматбаҳо тош дунёда камдан-кам. У маъданлар оламида энг юксак ўринда туради.

«Олмос» сўзининг луғавий маъноси тўғрисида турлича фикр бор. Бу сўз аслида грекча «адамос» («енгилмас», «мустаҳкам») деган иборалардан келиб чиққан.

Бутун дунёдаги энг йирик олмослар бармоқ билан санарли миқдорда бўлиб, алоҳида ном остида турли мамлакатларнинг олмос жамғармасида сақланади. Чунончи, «Шоҳ» олмосини олиб кўрайлик. 1829 йилда Россиянинг Эрондаги элчиси, машҳур шоир А. Грибоедов Теҳронда мутассиб оломон томонидан ўлдирилади. Ўша вақтдаги Эрон шоҳи Хисрав Мирза император Николай I га рус элчиси хуни учун қимматбаҳо олмос юборади.

«Шоҳ» номли бу олмоснинг вазни 88,7 карат бўлиб, сиртига араб алифбосида форсча ҳар турли калималар битилган эди. Ўша олмос ҳозир Москвадаги «Олмос» жамғармасида сақланади.

* * *

Тўйинмаган углеводлар кимёвий жиҳатдан ғоят фаол бўлганлиги туфайли улардан турли усуллар билан ҳар хил маҳсулотлар олиш мумкин. Шу сабабли бу хил углеводородлар кимё саноатида жуда муҳим хом ашё ҳисобланади.

Нефтен углеводородларини XIX асрнинг 80-йилларида таниқли кимёгар олим В. Марковников биринчи марта нефтдан ажратиб олганлиги учун улар шундай номланган. Нефтен углеводородларнинг молекулалари углевод ва водород атомлари ҳалқаларидан таркиб топган бўлади.

* * *

Кавказликлар нефтдан қолган қуйқани «маҳсулот» деб аташган. (Уларнинг тилида ҳам араб тилининг таъсири кучли бўлиб, «маҳсулот» сўзи «чиқинди» маъносида ишлатилади). Кейин-кейин бориб «маҳсулот» сўзи «мазут»га айланиб кетди.

Мазутнинг ўзи эса нокерак чиқиндидан қимматли ёқилғига айланди. Ҳозир мазутдан саноатда ишлатиладиган хилма-хил ёғлар олинади.

А. АЛИЕВ тайёрлаган.

Спорт

МАҲОРАТ СИНОВИ

ГЕРМАНИЯДА дзюдо кураши бўйича халқаро мусобақа ўтказилди.

Беллашувларда 63 мамлакатдан тўпланган курашчилар ўзаро баҳслашдилар. Европа мамлакатларининг вакиллари олимпиадага йўлланма олиш учун астойдил ҳаракат қилдилар. Полвонларимиз эса Осиё минтақаси баҳсларида иштирок этиб, олимпиадага йўлланмани нақд қилиб олишган эди. Шунинг учун ҳам улар бу галги мусобақада ўзларини эҳтиёт қилиб, рақибларини синашга ҳаракат қилишди. Жумладан, Андрей Штурбабин, Владимир Шмаков, Дмитрий Соловьёвлар майдонда ўз маҳоратларини яна бир бор синаб кўришга интилдилар. Боиси, ҳалқаро мусобақа иштирокчилари орасидан сараланган кучли дзюдочилар Атланта олимпиадасида дзюдочиларимизга рўбарў келишлари мумкин. Шу жиҳатдан ҳам полвонларимиз бўлажак рақиблари билан синашта бўлиб олишга интилдилар.

КУРАШНИ ДАВОМ ЭТТИРАДИЛАР

КУЧЛИ теннисчиларимиз Баҳрайн сафаридан қайтишди.

Мамлакатимиз теннисчилари сафарда жаҳон чемпионати — Дэвис кубоги Осиё-Океания минтақаси 2-гуруҳининг навбатдаги босқичига йўлланма олиб, курашни давом эттириш ҳуқуқини қўлга киритдилар. Теннисчиларимиздан Олег Огородов, Дмитрий Томашевич ва Владимир Куценколар маҳорат кўрсатиб, ғалабани таъминладилар. Улар бундай ютуққа майдон эгаларини 5:0 ҳисобида мағлубиятга учратиш билан эришдилар. Хотин-қиз теннисчиларимиз эса Таиландда федерациялар кубоги Осиё-Океания минтақаси иккинчи гуруҳ баҳсларида иштирок этиб, ўз имкониятларидан етарли фойдалана олмадилар. Улар ўз гуруҳларида яна иккинчи бўлиб қолишди. Корея ва Янги Зеландия теннисчилари биринчи гуруҳда ўйнаш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

Мирзо АНВАР

Ўзингизни билинг!

ФАРЗАНДИНГИЗ БИЛАН ҚАНДАЙ МУНОСАБАТДАСИЗ?

1.Оилангизда фарзандларингиз билан бир-бирларингизни тушунишингизга ишончингиз комилми?

2. Ўғил ёки қизларингиз сиз билан кўнгилларини очиб гаплашишадими, «шахсий ишлари» юзасидан маслаҳатлашишадими?

3. Фарзандларингиз Сизнинг ишингиз билан қизиқишадими?

4. Болаларингизнинг дўстларини биласизми?

5. Улар сизнинг уйингизга келиб туришадими?

6. Ўғил- қизларингиз рўзғор ташвишларида сизга қарашишадими?

7. Болаларингиз қандай дарс тайёрлашларини текшириб турасизми?

8. Фарзандларингиз билан бирга шуғулланадиган машғулотларингиз, ишқибозликда умумий жиҳатларингиз борми?

9. Оилавий тантаналарга тайёргарликда болаларингиз ҳам қатнашишадими?

10. «Болалар байрамлари»да улар сизлар билан бирга бўлишни хоҳлашадими ёки тантаналарни катталарсиз ўтказишни ёқтиришадими?

11. Ўқилган китобларни болалар билан бирга муҳокама қиласизми?

12. Телевизион кўрсатувлар ва фильмларничи?

13. Болаларингиз билан бирга театрлар, музейлар, кўргазмалар ва концертларга бориб турасизми?

14. Сайрларда, сайёҳлик юришларида фарзандларингиз билан бирга иштирок этасизми?

15. Меҳнат таътилини болаларингиз билан бирга ўтказишни маъқул кўрасизми ёки йўқми?

Тасдиқловчи жавобларингизни 2 очко баҳоланг. Агар жавобингиз «қисман»,»баъзида» сўзлари билан ифодаланадиган бўлса - 1 очко, инкор жавобига - 0 очко берасиз.

Юқоридаги синов-сўровлар юзасидан тўпланган очколарингиз изоҳини газетамизнинг келгуси сешанба сонида ўқийсиз.

«Фарзандингизга қандай қарайсиз?» синов-сўровлари бўйича тўпланган очколарингиз изоҳи

10-15 очко:

Болани ман этиш, тақиқлаш йўли билан тарбиялаш мумкин эмаслигини, бўлар-бўлмасга аралашавериш, танбеҳ бериш, насиҳатгўйликни суистеъмол қилиш ноўрин эканлигини биласиз. Ўғлингиз ёки қизингиз балоғат ёшига етаётганларини тўғри тушунасиз, боз устига сизга бўлган ҳурмат-ишончларини йўқотиб қўймаслик учун мустақил ҳаракат қилишларига кўмак ҳам берасиз. Бу-яхши.

16-23 очко:

Ўғлингиз ёки қизингиз ҳаётда ўз йўлларини қидираётганларини, улар баъзи масалаларда сиздан бошқача ўйлашлари мумкинлигини ҳеч сингдира олмас экансиз. Сизнинг фикрингизча, мактаб-ортиқча юк, ташвиш. Ўқитувчилар билан қарашларингиз ҳамиша ҳам мос келавермайди, шунинг учун ўзаро ҳамфикрлик йўқ. Зурриётингиз ўсиб, улғайиб бораётгани ва шу аснода унинг ота-онага боғлиқлиги,қарамлиги камайиб бориши ҳақида ўйлашни ҳам истамайсиз. Фарзандларингизни бир оз ўз эркига қўйиб беринг. Бу - сиз учун ҳам, унинг учун ҳам фойдалидир.

24-30 очко:

Сиз ўзингиз ёки қизингизнинг на ўқитувчилари билан, на дўстлари билан самимий муносабатларини ўрната олмабсиз. Бунинг сабаби - фарзандларингизга ҳаддан ташқари боғланиб қолганингиздадир. Сиз фақат уни ўйлаб яшайсиз, ҳаётингизнинг маъносини фақат унда кўрасиз. Бундай ҳолатни болани тўғри тарбиялашга, атрофдагилар билан унинг тўғри муносабатлар ўрнатишига ва ниҳоят оила муҳитига ижобий таъсир этади деб бўлмайди.

ГЎЗАЛЛИК МАСКАНИ

Фасли баҳор нафақат табиат уйғотувчисидир. Кўклам келиши билан аёллар табассуми ҳам яшнаб кетади. Биринчи қизарган лолақизғалдоқ, нилуфар ва гулсафларнинг бўйи шаффоф самони тутиб кетади, уларга қўшилиб, хушбўй атир ҳиди ҳам «шўхликлар» қила бошлайди...

Айниқса аёлларимиз Тошкентдаги «Лола» парфюмерия-косметика фирмаси ишлаб чиқарган «Серсо», «Лола», «Ирида» атирларидан фойдаланишса, уларнинг қадри бетакрордир.

Гўзал аёлларимизнинг кўркига янада кўрк қўшишдан жонланиб кетган мухбиримиз баҳорий айём — 8 Март арафасида ушбу фирма касаба уюшмалари кўмитасининг раиси Г. В. Пан билан учрашиб суҳбатлашди.

— Галина Ванчеревна, Сизни ва баҳонангизда бутун жамоангиз аёлларини ажойиб баҳорий айём билан қутлашга рухсат бергайсиз. Илтимос, шундай мафтункор ва хушбўй маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи фабрикангиз ҳақида икки оғиз сўзлаб берсангиз.

— Фирмамиз нафақат республикада, балки Марказий Осиё бўйича ҳам парфюмерия-косметика ишлаб чиқарувчи саноат иншоотларидан ягонасидир. Табригингиз учун ташаккур, бинобарин, ходимларимизнинг асосий қисми, яъни жами аъзоларимизнинг 400 нафарини гўзал жинс соҳибалари ташкил этади. Фабрикада, озгина бўлсада, кўнгли очиқ, ўз ишининг устаси бўлган эркакларимиз ҳам йўқ эмас.

Фабрикамизга келсак, у узоқ тарих ва чўнг анъаналарни ўзида мужассам этиб келаётган, ярим аср илгари, яъни уруш даврида фаолият бошлаган корхонадир. У вақтларда ишлаб чиқариш жиддий услубда йўлга қўйилган бўлиб, маҳсулотлар тури одеколон, упа ва тиш кукунидангина иборат бўлган. Йилдан йилга тараққий этиб, маҳсулотларнинг сифати ва турини ошириб бораётган фабрика ҳозирги кунда замонавий корхонага айланди-қолди. Юқори даражада ишлайдиган асбоб-ускуналар ГФР, Швейцария, Италия мамлакатларидан келтириб ўрнатилган.

1995 йили «Лола» фирмаси 70 номланишдаги 119 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга муваффақ бўлди. Ўсиш суръати 1994 йилга нисбатан 103,4 фоизга ошди. Даромадимиз 14,8 миллион сўмни ташкил этди.

Албатта, хом ашё масаласида муаммолар бор, бироқ уларни корхона раҳбарияти самарали ҳал қилмоқда, қолаверса, биз иложи борича маҳаллий хом ашё ва захиралардан фойдаланишга ҳаракат қиламиз. Сўнгги йилларда қиймати 10,9 млн. сўмлик бўлган олти хил янги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик. Улар келтираётган қўшимча даромад миллион сўмдан ошиб кетди.

— Корхонанинг фойдага ишлаётгани, албатта яхши. Айтингчи, маъмурият ҳамда касабақўм ходимларнинг ижтимоий муҳофазаси бўйича нима ишларни амалга оширди? Фирмадаги меҳнат қилиш ва ҳордиқ чиқариш шароитлари ҳақида тўхталиб ўтсангиз...

— Бизда юқори ойлик маош 2400 сўмни, энг кам маош 1000 сўмни ташкил этади. Кам таъминланган ҳамда хизмат кўрсатган таътилдаги фахрийларимизга моддий ёрдам бериб турибмиз. Ўтган йилнинг октябрь ойида ҳар бир ходимимизга қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш учун 1000 сўмдан маблағ ажратилди.

Ходимларнинг самарали меҳнат қилиши ва унумли дам олиши корхона маъмурияти ҳамда касаба уюшмаси кўмитасининг доимий диққат марказида туради. Шу мақсадда катта кийимхона, душхона, аёллар гигиенаси хонаси, ҳордиқхона, соғлиқни сақлаш бўлими, пойабзал устахонаси сингари бир қатор маиший-санитар шароитлар яратилган.

Ҳафтада бир марта корхона ҳудудига сут маҳсулотларидан қаймоқ, сузма, брынза келтирилади. Кўчма савдо шаҳобчалари узлуксиз ташкил этилади. Санитар-курорт усулида даволанишини истовчи деярли барча ходимга йўлланмалар имтиёзли равишда олиб берилаётир. Меҳнаткашларнинг буюртмасига кўра Чимён тоғлари, «Кумушкон» сайёҳлар маскани ҳамда Ғазалкент дам олиш ҳудудига оилавий сафарлар ташкил этилади.

Касаба уюшмаси кўмитаси Навоий номидаги, М. Горький номидаги театрларга, бошқа мусиқали саҳналарга, цирк ҳамда эстрада концертларига доимий равишда чипталар харид қилиб олади. Бундай жамоат бўлиб сафарларга чиқиш эса меҳнатимиз самарасини ошираётгани рост.

Дарвоқе, аёллар кенгаши раиси Н. Х. Сардиева раҳбарлигида олиб борилаётган ишлар ҳам таҳсинга сазовордир. Кенгаш ҳамкасблар орасидан кўп фарзандли оилалар ҳамда ёлғиз яшовчи оналар рўйхатини тузиб чиққан. Аёллар кенгаши аъзолари бу тоифа инсонларнинг эҳтиёжи, муаммоси билан яқиндан танишиб чиқмоқдалар.

— Галина Ванчеревна, суҳбатимиз сўнггида «Лола» корхонасининг яқин кунлардаги режалари тўғрисида сўзлаб берсангиз. Балки унинг ҳам байрамга атаб қўйган «совғалари» бордир?

— «Серсо», «Лола», «Самум», «Эверест» сингари аввалдан маълум бўлган атторлик молларимиз қаторига «Левзодент» тиш пастаси, хнали шампун, «Лавгри», «Нежность» косметик кремлари, бўёқлар қўшилди. Буларнинг барчаси табиий хом ашёдан яратилганлиги учун юқори даражали сифати билан қимматлидир.

Саволларни А. СИЛЕЕНКОВ берди.

СУРАТДА: «Лола» фирмасининг касаба уюшмаси кўмитаси раиси Галина Ванчеревна Пан.

А. Саитова сурати.

«ЛОЛА» ФИРМАСИНИНГ АТТОРЛИК ВА УПА-ЭЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ СИЗ УЧУН

ХНАЛИ ШАМПУН

Барча қалинликдаги сочларни аъло даражада ювади, уларга ялтироқлик хусусиятини беради, юмшатиб шиширади, қайишқоқлигини оширади.

«ЛЕВЗОДЕНТ» ТИШ ПАСТАСИ

Таркибида фтор моддалари бирикмаси бўлгани учун ҳам йирик тиш тўқималарини мустаҳкамлайди, кариес хасталигининг олдини олади, биологик фаол модда— левзей илдизининг экстрати юмшоқ тиш тўқималарининг шамоллашини қайтаради, шунингдек, милкларни мустаҳкам қилади.

«Левзодент» тиш пастаси юқори даражада кўпиради ва оғиз бўшлиғини мукаммал тозалайди, унга ёқимли маза ва таъм бахш этади.

Катталар ва болалар учун, кунига 2-3 дақиқадан 1-2 маротаба фойдаланиш тавсия этилади.

Алоқа учун телефонлар: 96-26-81, 96-15-22.

Факс: 96-26-80.

Мунажжимлар таъбири:

САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ

(5-11 март кунлари учун)

5-6 март кунлари Ой «Бошоқ» буржидан ўтади. Шу даврда кўпроқ ичаклар (йўғон ичак мустасно) заифлашади. Юрак ва ошқозон ҳам шу кунлари хасталикларга мойил бўлади. Кескин ҳолатлардан ташқари вақтда қорин бўшлиғида жарроҳлик муолажалари тавсия этилмайди. Қон ва жигарни тозалаш бўйича бошланган муолажаларни давом эттириш мумкин. Шунингдек, тери касалликларини даволашни ҳамда пластик жарроҳлик муолажаларига тайёргарликни давом эттириш фойдали.

Шу кунлари яна танадан ташқари қандайдир маънавий изланишлар билан шуғулланиш мумкин. Эҳтирослар ва ирода, хоҳиш ва ақл-заковат бир-бирига ўчакишгандай бўлади: нимани истаётганингизни ўзингиз ҳам билмайсиз, хоҳиш-истаклар амалдаги воқеликка мос келмайди. Буларнинг ҳаммаси ички беҳаловатликни туғдириши ёки нохуш кайфиятни келтириб чиқариши мумкин. Шунинг учун мазкур кунларда муросасозликка интилиш, одамларга нисбатан кечиримли бўлиш ва уларни бир-бирларига яраштириш катта аҳамиятга эга. Ҳар қандай жонивор гўштини тановвул қилишдан тийилган маъқул.

Жигари ва ўт пуфаги касалланган беморларга 5 мартда ўз саломатликларига эътиборли бўлишни маслаҳат берамиз: шу куни юлдузлар аҳволингиз енгиллашишидан дарак беришяпти.

Ойнинг «Бошоқ» буржидан ўтиб бориши саранжом-саришталикка, тартиблиликка, бурч ва масъулиятни чуқур ҳис этишга қалбан интилиш пайдо қилади, ўз саломатлигингизга ёки атрофингиздагилар саломатлигига қизиқишингизни кучайтиради. Майдагапликдан, мижғовликдан, бўлар-бўлмасга танбеҳ бераверишдан тийилиш керак.

7-8 март кунлари Ой «Тарозу» буржидан ўтади. Бу кунлари буйрак, сийдик йўллари, ошқозон ости бези энг қалтис ва заифлашган бўлади. Мазкур аъзоларда шу кунлари жарроҳлик (шошилинч зарурат бўлмаса) ва бошқа мураккаб муолажаларни тўхтатиб туриш мақсадга мувофиқдир. Пластик жарроҳлик муолажалари, айниқса бошда ўтказилиши енгил кўчади. 7 мартда эски хасталиклар ўзини эслатиши мумкин.

8-март-байрам куни айниқса эҳтиросларингизга эътибор беринг: шу куни қилмишларингизда ғараз бўлмаслиги керак, ейиш-ичишда ва бошқаларда турли шаклдаги исрофгарчиликлардан тийилиш маъқул.

Бу кун салбий эҳтирослар билан ишланадиган, самовий жисмни - эҳтирослар ва хоҳиш-истаклар жисмини покизалаш кунидир. Хонадонингизни турли хушбўй ҳидлар ёки шам билан поклаш кўпроқ матлуб. Ойнинг «Тарозу»дан ўтиб бориши ўзаро хушмуомалалик, кўнгилчанликни, ҳаммани бир-бирига меҳрибон қилиш, вазминликни намоён этиш, дид ва гўзалликни тушинишга эҳтиёжни вужудга келтиради. Ўзингиз ҳақингизда бошқалар фикрига ўта сезгир бўлишдан сақланишни маслаҳат берамиз.

9-10 март кунлари Ой «Чаён» буржидан ўтиши муносабати билан жинсий аъзолар ва тўғри ичак хасталикларга кўпроқ мойил бўлади. Шу кунлари мазкур аъзоларда жарроҳлик муолажалари тавсия этилмайди. Ўткир аччиқ таомларни ҳам тановвул қилишдан тийилган маъқул. Эндокрим тизимига кирувчи аъзоларни даволаш учун шу кунлар қулай ҳисобланади. 9-март - очлик йўли билан танани тозалаш айни муддао бўлади. Шу куни буйрак ва сийдик йўллари ҳолатига эътибор беринг, шу аъзолари сурункали хасталикка дучор бўлган беморларда улар фаолияти сусайиши мумкин.

10 мартда танани чиниқтирувчи турли машқлар - совуқ сувда чўмилиш, жигарни тозалаш билан шуғулланиш фойдали.

11-12 март кунлари Ой «Ёй» буржидан ўтиши даврида жигар анча заифлашган ҳолатда бўлади. Қон ва жигар хасталикларини даволашга киришишни тўхтатиб туриш, жигар, ўт пуфаги операциялари, қон қуйиш, донорлик муолажалари тавсия этилмайди. Шу кунлари ўпка хасталикларини даволаш, уларда жарроҳлик муолажаларини амалга ошириш самарали бўлади.

Ойнинг «Ёй» буржидан ўтиши инсонга умид, оққўнгиллик бахш этади, одамийликка, эзгуликка, саховатга ундайди. 12 мартда хоналарни хушбўй ҳидлар билан ёки шам ёқиб тозалашни тавсия этилади. Аччиқланмаслик, таомни ортиқча тановул қилмаслик маъқул. Ҳамма нарсада меёрга риоя қилиш керак. Кўпроқ сут ва сут маҳсулотларини истеъмол қилишга интилинг. Шу куни фикр-ҳаёлингизни худбинлик, салбий эҳтирослардан поклаб олиш зарур.

12 март куни суяк тизимлари, бош, умуртқа поғонаси, қоратолоқнинг зарарланиш эҳтимоли бор. Орқа мия, қон ҳосил қилувчи аъзолар оғриб қолиши мумкин.

Бутун ҳафта давомида (сешанбадан-сешанбагача) айниқса сурункали жигар, ўт пуфаги хасталиклари билан оғриган беморлар шу аъзолар ишига эътибор билан қарашлари керак. Жигар фаолиятига Юпитер жавоб беради. Шарқ илми нужуми таъбирига кўра, Юпитер инсонпарварлик, оққўнгиллик, фикрлар теранлиги каби фазилатларни бошқаради. Бу ҳақда ҳам мулоҳаза юритиш фойдадан холи эмас.

Шу кунлар танани заҳарловчи турли ёмон одатларни (гиёҳвандлик ва ҳ.к.) аллергия, дори-дармонлардан келиб чиқадиган хасталикларни даволаш учун самарали ҳисобланади.

ИШОНЧ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56-52-89
Масъул котиб — 56-52-78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва мухбирлар билан ишлаш — 56-82-79. Социал адолат, иқтисодий ҳаёт, маданият, маънавият ва хатлар —56-87-78, 56-87-63. Ишлаб чиқариш ва хўжалик — 56-85-43

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5-23-10. Бухорода — 3-50-10. Гулистонда — 2-24-98. Жиззахда —3-82-18. Навоийда —3-41-99. Наманганда — 6-22-10. Нукусда — 2-44-46. Самарқандда — 35-64-22. Термизда — 2-70-07. Тошкентда — 56-82-79. Фарғонада — 24-48-53. Урганчда — 6-03-40. Қаршида — 5-33-71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди. Мақолалардаги ҳамда реклама ва эълонлардаги фикр- мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.

- Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
- Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.
- Сотувда эркин нархда.

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24-уй.

- Нашр курсаткичи: 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.

- IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди Офсет усулида босилди. Формати А-2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Буюртма Г- 028. Босишга топшириш вақти — 19.00. Топширилди 22.00. Масъул навбатчи: Шомаҳмуд ШОБИЛОЛОВ. 1 2 3 4 5 6